LIETUVA – VISŲ

SĄRAŠO NR. 11

LIETUVA – VISŲ. ŽMOGUS – PIRMIAUSIA!

LR Seimo rinkimų 2020 programos metmenys

I. Kur mes esame?

Prof. Algis Krupavičius LIETUVA — VISŲ kandidatas sąraše Nr. 1.

Tomas Pačėsas partijos LIETUVA — VISŲ pirmininkas, kandidatas sąraše Nr. 51.

2020-aisiais turime trisdešimt metų po Nepriklausomybės atkūrimo ir tiek pat metų šiuolaikinei Lietuvos demokratijai. Tačiau kyla esminiai klausimai – kur mes esame ir kur turime eiti?

Esame auganti Europos valstybė. Saugūs nuo išorės grėsmių nepalyginamai labiau nei prieš daugelį dešimtmečių. Iniciatyvių ir kūrybingų Lietuvos piliečių dėka kuriame tautos ūkį. Bet dėl valstybės politikos trūkumų Lietuvos ūkio raida neužtikrina solidarumo ir didesnės lygybės visuomenėje. Vos vienas visuomenės trečdalis yra patenkintas socialiniais ir ekonominiais trisdešimtmečio vaisiais. Kitas trečdalis yra nei patenkintas, nei nepatenkintas. Galiausiai paskutinis visuomenės trečdalis jaučiasi gerokai atstumtas ir nepatenkintas.

Skurdo rizikos ir socialinės atskirties lygis tebesiekia daugiau nei 28 proc. ir pastaraisiais metais beveik nemažėja, nors ekonomika auga. Net 31,6 proc. pensininkų yra skurdo rizikos zonoje. Joje yra ir daug jaunų vaikus auginančių šeimų. Skurdo rizikos lygis 2019 m. šalyje siekė 20,6 proc. ir apie 576 tūkst. šalies gyventojų gyveno žemiau skurdo rizikos ribos, o apie 215 tūkst. šalies gyventojų gyveno žemiau absoliutaus skurdo ribos. Didžiausias skurdo rizikos lygis buvo 65 metų ir vyresnių asmenų amžiaus grupėje bei tarp bedarbių. 2019 m. jis sudarė 31,6 proc., o tarp bedarbių – net 38,2 proc.

Pajamų nelygybė tarp 20 proc. turtingiausiųjų ir 20 proc. neturtingiausiųjų yra didesnė daugiau nei 7 kartus. 20 proc. turtingiausiųjų teko 43,2 proc. visų pajamų, o 20 proc. neturtingiausiųjų teko vos 6,1 proc. visų piniginių disponuojamųjų pajamų. Pajamų nelygybė ne tik kad nemažėja, tačiau aiškiai auga, nes 2012 m. šis rodiklis kiek viršijo 5 kartus. Padidėjo net dirbančiųjų skurdas: nuo 7,6 proc. 2012 m. iki 7,9 proc. 2019 m. Socialinės nelygybės, arba GINI, indeksas išaugo iki beveik 37 punktų, kai Estijoje jis siekia 30,6 punkto. Socialinės apsaugos išlaidos tesiekia apie pusę Europos Sąjungos vidurkio, nors esame viena sparčiausiai senstančių visuomenių Europoje.

Sunkiai suvokiamą nelygybės ir nelygių galimybių mastą liudija ir tai, kad pusė kaimo ūkių per metus gauna iki 4 tūkst. eurų pajamų, o pusė Europos Sąjungos paramos tenka vos 5 proc. ūkių. Ir tai vyksta, kai aukščiausioje valdžioje yra valstiečių ir žaliųjų partija.

Demografinė krizė tęsiasi ir yra nuolatinė. Ji turi tris dedamąsias: gimstamumą, mirtingumą ir emigraciją. Gimstamumas ir toliau lieka mažas. Mirtingumas tebėra aukštas. O emigracija tebesitęsia. Nuo 1990 m. iki 2020 m. imtinai Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo ketvirtadaliu, arba daugiau nei 1 milijonu. Tai yra dėl emigracijos prarasta daugiau gyventojų nei šiuo metu jų gyvena Kaune ir Vilniuje kartu sudėjus. Ne tik dėl užsienio migracijos tuštėja Lietuva. Regionų tuštėjimą skatina ir vidaus migracija. Vos keliose savivaldybėse dėl vidaus migracijos gyventojų skaičius augo: Vilniaus mieste ir rajone, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio rajonuose. Kitur kartojasi tai, ką Lietuva jau pergyveno XX amžiuje – sodybų tuštėjimo metas.

Regionų nelygybė daugiau nei akis bado. Jei Vilniaus regiono bendrasis vidaus produktas pasiekė 112 proc. nuo Europos Sąjungos vidurkio, tai likusi Lietuva teturi 65 proc. BVP nuo Europos Sąjungos vidurkio. Ši skirtis yra netoleruotinai per didelė. O regionų politikos iš esmės nebeliko arba ji tampa nykstamai nereikšminga.

Turime demokratiją, bet ji yra su ženkliais trūkumais. Pirmiausia turime piliečių ir valstybės susvetimėjimą. Jo mastas yra išskirtinis. Jo apraiškos pirmiausia yra menkas pasitikėjimas dauguma valdžios institucijų. Seimu ir politinėmis partijomis pasitiki vos po kelis procentus piliečių. Teismai yra trečia nepopuliariausia institucija Lietuvoje. Ir čia po teismų „reformos“ dešimtmečio. Kiek daugiau, bet kitų Europos šalių kontekste vis vien menkai, pasitikima Vyriausybe. Pastarųjų metų socialiniai tyrimai rodo, kad vos 2,2 proc. mano, jog valdžia *daug ar labai daug* geba reaguoti į piliečių interesus.

Valdžios sprendimų skaidrumas yra vertinimas irgi itin kritiškai. 2019 metais, kad valdžios sprendimai yra skaidrūs, manė vos 3,2 proc. Palyginus su pirmaisiais atkurtos Lietuvos metais, matome aiškų pasitikėjimo visomis politinėmis institucijomis regresą.

Valdžia vietoje problemų sprendimo užsiima savitaiga, manipuliacija patogia statistika ir politiką arba esminius sprendimus keičia viešaisiais ryšiais. Net pandemijos valdymą dabartinė valdžia paverčia viešaisiais ryšiais, kai svarbiau kuo ilgiau kalbėti prieš kameras ir mikrofonus, vietoje to, kad laiku aprūpintų medikus kokybiškomis apsaugos priemonėmis, įsigytų iš anksto tinkamų reagentų, pamatuotai taikytų karantino priemones, kad Lietuvos žmonės ir ekonomika patirtų įmanomai mažiausius nuostolius.

Proveržio link tvarios, savimi pasitikinčios ir gerovės Lietuvos nėra. O prieš trisdešimt metų ir vėliau mūsų lūkesčiai buvo didesni nei tai, ką turime šiandien. Jau dabar galime įsivaizduoti, kad istorijoje šis atkurtos Lietuvos trisdešimtmetis bus pavadintas neišpildytų lūkesčių metais, kai vietoje socialinės rinkos ekonomikos sukūrėme oligarchinį kapitalizmą, vietoje pilnos demokratijos turime demokratiją politiniam ir ekonominiam elitui, o, galiausiai, vietoje gerovės valstybės kuriame anti-gerovės valstybę.

Politinė reklama apmokėta iš partijos „Lietuva – visų“ politinės kampanijos sąskaitos. Leido UAB „Dzūkų žinios“. Tiražas 1 000 vnt. Užs. / sąsk. Nr. DŽL Nr. 11771

II. Kur ir kaip reikia eiti?

2020 metų LR Seimo rinkimai yra mūsų galimybė pakeisti Lietuvą ir kurti sąžiningesnę bei šviesesnę ateitį. Ateitį ne tik keletui ar keliolikai sėkmingųjų, bet ateitį visiems Lietuvos žmonėms, kurie sieja savo likimą su Lietuvos valstybe.

Svarbiausi mūsų siekiai yra teisinga ir be korupcijos, sveika ir išsilavinusi, auganti ir inovatyvi, gerovės ir ori, bendruomeniška ir savivaldi, žalia ir saugi Lietuva. Esminės sąlygos tam yra atsakinga ir padori valdžia, pasitikinti ir įgalinta visuomenė, sąžininga ir veiksminga valstybė.

Padorumas, atsakomybė, sąžiningumas, pasitikėjimas ir veiksmingumas turi vėl tapti svarbiausiomis mūsų politinio ir visuomenės gyvenimo dimensijomis ir realios veiklos ašimis. Mes siūlome tikras permainas ir galimybes kiekvienam ir visiems, kiekvienai bendruomenei ir visai visuomenei.

1. ATSAKINGA IR PADORI VALDŽIA

Žuvis pūva nuo galvos, o politika pūva nuo valdžios. Lietuva išsiilgusi atsakingos ir padorios valdžios. Piliečiai suteikia mandatą visoms valdžioms Lietuvoje. Turime sugrąžinti demokratiją žmonėms. Tvari demokratija turi būti pagrįsta skaidrumu, pilietinės visuomenės įgalinimu ir jos dalyvavimu, vietos ir regionine politika iš apačios, nepriklausoma žiniasklaida ir atsakinga valdžia.

Piliečiai turi turėti teisę savo mandatą valdžiai atšaukti, kai ši netenkina jų lūkesčių. Pirmiausia įtvirtinsime Seimo atšaukimo mechanizmą per referendumą. Viena dešimtoji rinkėjų dalis turės teisę inicijuoti referendumą parlamentui atšaukti. Taip pat tokį referendumą galės inicijuoti ir Respublikos prezidentas. Kad bet kuri naujo LR Seimo dauguma privalėtų įteisinti piliečių teisę atšaukti Seimą, šios rinkimų kampanijos metu rengiame pilietinę akciją *„Piliečių mandatas atšaukti Seimą“*.

Valdžios atsakomybė itin priklauso nuo jos išrinkimo būdų. Mišri Seimo rinkimų sistema reikalauja atsakingos peržiūros ir apgalvoto tobulinimo. Ypač proporcinė šios rinkimų sistemos dalis apriboja piliečių galimybes pasirinkti konkrečius atstovus į Seimą. Kita vertus, svarbu užtikrinti, kad į Seimą patektų politikai talentingi jauni žmonės. Įvykdysime Seimo rinkimų sistemos reformą. Esamai mišriai rinkimų sistemai bus pasiūlyta alternatyva, leidžianti balsuoti už asmenis ir išlaikanti proporcinį mandatų dalybos principą. Atskaitos taškas diskusijai bus vieno perkeliamo balso sistema.

Visi Lietuvos piliečiai visame pasaulyje turi turėti vienodas galimybes balsuoti rinkimuose. Iki artimiausių rinkimų įteisinsime pilnavertį balsavimą internetu.

Atėjo laikas peržiūrėti politikų privilegijas. Negali demokratinės šalies politikai bijoti susitikti su savo šalies piliečiais be juos supančių keliolikos apsauginių ar kasdien už mokesčių mokėtojų pinigus važinėtis po kelis šimtus kilometrų tuščiai. Atliksime visų šalies politikų ir valdžios pareigūnų privilegijų reviziją. Einamos kadencijos Seimo nariai turės teisę didinti atlyginimus ir kitas išmokas tik būsimos kadencijos parlamento nariams. Padoriai valdžiai nereikia perteklinių privilegijų.

Seime turi būti užkardytas perteklinis įstatymų kūrimas ir taisymas. Esama LR Seimo praktika formuoja teisėkūros nestabilumą ir įstatymų leidybos infliaciją. Seimo statuto pakeitimais įtvirtinsime Seimo Pagrindinį (Teisės ir Europos reikalų) komitetą, į kurį galės kandidatuoti padidintus kvalifikacinius reikalavimus tenkinantys Seimo nariai. Šiam komitetui priskirsime kompetenciją bei tiesioginę atsakomybę už Seimo priimamų įstatymų atitikimo Konstitucijai ir Europos Sąjungos teisei priežiūrą. Seimo Teisės departamentą padarysime tiesiogiai pavaldų ir atskaitingą Seimo Pagrindiniam Komitetui. Įstatymu įtvirtinsime prezidento įstatymų leidybos iniciatyvų įtraukimo į Vyriausybės programą procesinę tvarką.

Atsakingos valdžios principas reikalauja realios parlamentinės vykdomosios valdžios kontrolės. Būtinos jos sąlygos yra viešumas, skaidrumas ir jokiais ribojimais nesaistoma parlamentarų teisė vykdyti parlamentinę priežiūrą. Užtikrinsime parlamentinės priežiūros nepriklausomumą. Tik per viešumą, skaidrumą ir per parlamentinę priežiūrą pasiekiama valdžios atskaitomybė. Rezultatyvus parlamentinis valdymas yra, kai vykdomoji valdžia yra *atskaitinga parlamento daugumai.* Parlamentinę kontrolę vykdysime dviem būdais: pirma, stebėdami ir vertindami, kaip vykdomoji valdžia vykdo įstatymus (jų laikosi) ir, antra, kaip veiksmingai įgyvendina įstatymus. Į politikos diskusiją iškelsime klausimą dėl parlamentinio mandato ir ministro pareigų suderinimo.

Atliksime ministerijų įvertinimą pagal *gero valdymo* principus: teisės viršenybė, skaidrumas, atliepiamumas, orientacija į susitarimą, teisingumas ir įtraukimas, veiksmingumas ir efektyvumas, atskaitomybė, dalyvavimas. Svarstysime esamų ministerijų sujungimo galimybes, ir pirmiausia Ekonomikos ir inovacijų ministerijos sujungimą su Energetikos ministerija.

Naujas valdžios sprendimų standartas. Politika neturi būti siaurų interesų grupių ir tų, kurie prieina prie valdžios, instrumentas ir įkaitas. Jau atėjo laikas analize, įrodymais ir strategija grįstai politikai. Politika taip pat turi būti pagrįsta piliečių poreikiais ir nuomonėmis. Tam diegsime svarstymų demokratijos instrumentus. Skatinsime viešuosius klausymus visuose valdžios lygiuose. Tokie klausimai turės būti privalomi, kai valdžios ir savivaldos institucijos siūlys esmines ir plataus masto reformas.

Reformos yra itin svarbus politikos instrumentas. Jas projektuosime nepamesdami sveiko proto ir Lietuvos žmonių interesų. Visoms būsimoms reformoms taikysime penkis svarbiausius principus: reformos turės būti *apskaičiuotos, suplanuotos, tinkamai įgyvendinamos, atskaitingos visuomenei ir įtraukiančios reformuojamas bendruomenes.* Reformų eigoje turės būti įdiegti aiškūs ir skaidrūs jų stebėsenos mechanizmai, o reformos vykdymo pabaigoje turės būti atliktas *ex post* vertinimas.

Atsakingos valdžios bus daugiau, kai daugiau teisių ir galimybių patys piliečiai turės tiesiogiai priimti sprendimus. Tiesioginės demokratijos instrumentai bus daug labiau prieinami piliečiams. Privalomojo referendumo inicijavimo kvotą sumažinsime iki 10 proc. nuo visų rinkėjų, o konsultacinį referendumą galės inicijuoti 5 proc. visų rinkėjų. Referendumų instrumentą įdiegsime ir vietos savivaldos lygmenyje.

Stiprinsime peticijų instituciją, nes per ją įgyvendinama konstitucinė piliečių teisė kreiptis į valdžios institucijas su siūlymais priimti naujus arba pakeisti, papildyti ar kitaip patobulinti galiojančius teisės aktus. Įdiegsime Prezidento, Seimo Pirmininko, Vyriausybės vadovų atskaitomybę, kaip sureaguota į peticijas ir kaip įgyvendinami piliečių peticijose teikiami siūlymai.

Padorios valdžios nebus tol, kol politikoje neišgyvendinsime nepotizmo ir korupcijos, o politiniuose veiksmuose vietoje dalykiškų diskusijų ir toliau turėsime patyčių kultūrą vienas kitų atžvilgiu. Patyčių, o ne diskusijų ir dialogo kultūra, kaip pandemija, iš politikos persikelia į viešąją erdvę ir visą visuomenę, nes politikai diktuoja patyčių madas.

Atsakinga ir kompetentinga valstybės tarnyba yra efektyvios ir rezultatyvios valstybės pagrindas. Valstybės tarnybai turi be išlygų galioti skaidrumo, viešumo, atskaitomybės principai. Valstybės tarnautojas turi būti tinkamai skatinamas ir motyvuotas. Viešojo administravimo organizacijose įvesime reguliarius darbuotojų pasitenkinimo tyrimus, kurie leis visapusiškai įvertinti valstybės tarnautojų veiklą ir apie ją informuoti visuomenę.

Žiniasklaidos priežiūros institucijos neatlieka savo pareigos ir netiria žiniasklaidos šališkumo, lemiančio tai, kad visuomenė negauna jai gyvybiškai svarbios informacijos, ji yra ne informuojama, o manipuliuojama.

Laisva ir sąžininga žiniasklaida yra gyvybiškai svarbi demokratijai. Sukursime tvarką, kad Nacionalinis transliuotojas turėtų aiškią atskaitomybę visuomenei, o jo šališkumo atvejais jam bus taikomos griežtos sankcijos.

Peržiūrėsime visuomenės informavimo įstatymų nuostatas ir stiprinsime juose reikalavimus nepažeisti asmens teisių, apsaugoti asmens garbę ir orumą. Visuomenės informavimo įstatyme nuodugniai ir tiksliai apibrėšime teisingos, tikslios ir nešališkos informacijos pateikimo principus. Užtikrinsime visuomenės informavimo etikos priežiūros institutų efektyvią įtaką informacijos sklaidos profesionalumui. Užtikrinsime realią konkurenciją tarp žiniasklaidos priemonių, užkirsime kelią monopolinei kai kurių žiniasklaidos priemonių galiai.

Atsakinga valdžia nėra tokia, kuri politiką, kaip viešųjų arba bendrų visuomenės reikalų tvarkymą, paverčia viešaisiais ryšiais. Atsakinga valdžia yra tuomet, kai ji piliečius girdi ir geba su jais susitarti. Atsakinga valdžia yra padorios politikos pamatas. Bet trisdešimties metų kelias link jos – itin duobėtas ir spygliuotas. Bet dabar Lietuvoje atėjo laikas padoriai politikai.

2. SĄŽININGA IR TVARI EKONOMIKA

Verslas turi būti socialiai atsakingas ir bent dalinai įsipareigojęs visuomenei. Lietuvos ekonomikoje pernelyg dažnai galioja įtakos valdžioje principas prieš naujumą, iniciatyvą ir sumanumą. Ekonomikos monopolizacijos laipsnis yra pernelyg aukštas. Mes peržiūrėsime ekonomikos taisykles, kad jos suteiktų sąžiningas ir vienodas galimybes visiems, nes esminis ekonomikos išteklius yra Lietuvos žmonės.

Visos valdžios daug kartų kartojo, kad jos atsisuks į smulkųjį ir vidutinį verslą (SVV). Socialinės rinkos ekonomikos šalyse smulkus ir vidutinis verslas yra jų ūkio stuburas. Europos Sąjungoje SVV sudaro net 99 proc. visų verslo įmonių, o iš jų net 92 proc. – smulkaus verslo įmonės. Lietuvos verslo bendruomenėje SVV dalis taip pat yra 99 proc., o smulkaus verslo įmonės sudaro net 96 proc. visų įmonių. SVV sukuria didžiąją dalį darbo vietų Lietuvoje – maždaug 71 proc., taip pat kuria reikšmingą bendrojo vidaus produkto dalį, kuri sudaro beveik 70 proc. BVP. Pagal SVV sukuriamą BVP dalį Lietuva yra ES valstybių penketuke.

Lietuvoje nėra kito kelio, kaip valdžiai atsisukti veidu į smulkų ir vidutinį verslą. Tačiau valdžia vietoje paramos SVV siūlo diskriminacinius sprendimus: nuo pelno mokesčio atleisti dideles, ir pirmiausia užsienio, įmones, investavusias ne mažiau kaip 30 mln. eurų ir sukūrusias ne mažiau 200 darbo vietų. Tokia lengvata numatyta taikyti net 20 metų verslo įmonėms, kurios ne mažiau kaip 75 proc. pajamų gauna iš apdirbamosios gamybos arba duomenų apdorojimo.

Verslo aplinka Lietuvoje yra gera stambiam verslui ir užsienio korporacijoms. Net *Doing Business* reitinge užimama 11 šalies vieta atspindi tik verslo aplinką sostinėje – Vilniuje, nes visoje Lietuvoje verslo aplinka šiame tyrime paprasčiausiai nėra analizuojama. „Findexable“ sudaromame *fintech* reitinge 4 Lietuvos vieta yra gera. Bet ji atspindi tik nedidelės verslo bendruomenės būklę. Versle, kaip ir visur kitur Lietuvoje, yra akivaizdi galimybių nelygybė ir susiskirstymas į nedidelį elitą ir visus likusius.

Tad atkursime galimybių lygybę visiems verslo sektoriams ir atsisuksime veidu į smulkų ir vidutinį verslą, nes jis yra Lietuvos ekonomikos pagrindas.

Lietuva nusipelnė iš pirmiausia į privatų pelną orientuotos laisvos rinkos ekonomikos pereiti į socialinės rinkos ekonomiką. Jos pagrindas turi būti socialiai atsakingas ir socialinis verslas, kuriantis ne tik ir ne tiek privatų, bet ir viešąjį gėrį. Lietuvai pasiūlysime socialinės rinkos plėtros planą.

Augančiai Lietuvai tęsiasi išbandymas COVID-19. Pandemija gerokai pakoregavo jau kelerius metus tebesitęsiantį ekonomikos augimą. Lietuvai prognozuojamas gana ženklus ūkio nuosmukis. Kai kurių ūkio šakų, tokių kaip turizmo, viešbučių ar mažmeninės nemaisto prekybos, laukia skausmingas kelias pakilti iš nuosmukio. Kaip pandemijos pasekmes galima matyti vidutinės metinės infliacijos padidėjimą iki beveik 2 proc., paslaugų kainų augimą 5,5 proc., sveikatos priežiūros prekių ir paslaugų kainų padidėjimą 2,8 proc. LR valstybės biudžete 2020 m. sausio – birželio mėn. iš viso pajamų (be tarptautinės finansinės paramos)

Tęsinys 3 psl.

Politinė reklama apmokėta iš partijos „Lietuva – visų“ politinės kampanijos sąskaitos. Leido UAB „Dzūkų žinios“. Tiražas 1 000 vnt. Užs. / sąsk. Nr. DŽL Nr. 11771

II. Kur ir kaip reikia eiti?

Pradžia 2 psl.

gauta 15,2 proc. mažiau nei prognozuota, o pridėtinės vertės mokesčio surinkta beveik 22 proc. mažiau.

Su garsiomis viešųjų ryšių fanfaromis valdžios pristatytas ekonomikos gaivinimo planas šlubuoja visais aspektais. Iš numatytų 1,526 mlrd. eurų paramos verslui lėšų 2020 metų viduryje buvo panaudota 304 mln., arba vos 20 proc. Ekonomikos gaivinimo plano įvykdymo principinė sąlyga yra jo įgyvendinimo skaidrumas. LR Seimo kontrolė tam turi būti nuosekli ir reguliari.

Lietuvai reikia visų. Lygiai kaip ir sąžiningai bei tvariai ekonomikai reikia kiekvieno ir visų. Mokytojų ir kirpėjų, batsiuvių ir programuotojų, gydytojų ir statybininkų, mokslininkų ir gelbėtojų. Augančios ekonomikos vaisiai turi būti įmanomai tolygiau perskirstomi. Valstybė čia yra ta organizacija, kuri turi vykdyti sąžiningą perskirstymo ir reguliavimo politiką. Turime nutraukti viešojo ir privataus sektorių supriešinimo politiką. Valstybės vykdomas verslas yra toks pat verslas kaip ir privatus verslas. Viešosios paslaugos – švietimo, sveikatos ar viešojo administravimo – lygiai tokios pat svarbios ir vertingos kaip privataus sektoriaus paslaugos. Valstybės tarnautojas nėra nei blogesnis, nei geresnis nei privataus sektoriaus darbuotojas. Viešasis ir privatus sektoriai yra dvi ir viena kitą papildančios tos pačios visuomenės dalys. Viešosios ir nemokamos paslaugos turi užtikrinti teisę į kokybišką gyvenimą visiems.

21-ojo amžiaus ekonomikos variklis – ne tik itin sparčiai besikeičiančios technologijos ar ketvirtoji pramonės revoliucija. Šio amžiaus variklis yra naujoviškumas, o jo neatskiriama dalis yra kūrybiškumas. Jo reikia ir reikės visur ir visada. Turime suformuoti kūrybiškumo skatinimo politiką, nes ji lems ekonomikos inovacijas ir pažangą.

Skaitmeninės ir technologinės naujovės atveria didžiules galimybes. Dirbtinio intelekto amžiuje skaitmeninis ryšys palaikys Lietuvos ateities ekonomiką. Mums reikia aukščiausios klasės skaitmeninės infrastruktūros, kuria visi galėtų dalintis. 21-ojo amžiaus ekonomika yra ir dalijimosi ekonomika.

Teiksime pirmenybę ekonomikos tvarumui ir darnai su aplinka. Teisingesnė ekonomika yra tokia, kuri saugo aplinką, palaiko verslą, atgaivina ekonominę demokratiją, vienija bendruomenes, kuria geresnę gyvenimo kokybę visiems. Norint įvykdyti plataus masto pokyčius reikia sutelkti tiek viešuosius, tiek privačius šalies išteklius. Mes siūlysime sukurti Nacionalinį investicijų banką.

3. LIETUVA BE NELYGYBĖS IR SKURDO

Lietuva, nepaisant ženklaus ekonominio augimo, tebelieka didelės socialinės atskirties ir skurdo, pajamų ir galimybių nelygybės šalimi. Laikas visa tai pakeisti. Laikas sukurti teisingesnę ir visais besirūpinančią Lietuvą, kurioje turtais ir valdžia yra dalijamasi ne su keletu, o su visais.

Gerovė prasideda nuo teisės į darbą ir teisės į teisingą bei tinkamą darbo užmokestį, užtikrinantį žmogui ir jo šeimai žmogaus orumo vertą gyvenimą. Kiekvienas turime teisę į darbą, laisvą darbo pasirinkimą ir apsaugą nuo nedarbo.

Tačiau 2020 m. rugpjūčio mėn. nedarbas Lietuvoje šoktelėjo iki 13,2 proc. nuo 9,3 proc. šių metų kovo mėnesį, arba augo beveik 4 proc. vos per keturis mėnesius. Nedarbas Lietuvoje yra beveik dvigubai didesnis nei ES šalių vidurkis (2020 m. birželio mėn. siekė 6,7 proc.). Nedarbas toliau auga, o bedarbių gretose 2020 m. rugpjūčio mėn. buvo beveik 230 tūkst. nedirbančių. Nedarbas labiausiai niokoja Lietuvos regionus. Registruotas nedarbas didėjo 40 iš 60 šalies savivaldybių. Daugiausia darbingo amžiaus gyventojų 2020 m. liepos 1 d. buvo registruota bedarbiais Lazdijų r. (18,3 proc.), Kalvarijos (17,6 proc.), Zarasų r. (17,4 proc.) ir Ignalinos r. (17,3 proc.) savivaldybėse. Skaudžiai jis palietė vyresnio amžiaus žmones. 2020 m. viduryje vyresni nei 50 metų darbo neturintys asmenys sudarė 14,9 proc. šalies tokio paties amžiaus gyventojų. Valdžia apie augantį nedarbą tyli ir nieko nedaro, kad jį stabdytų. Naujai valdžiai vienas svarbiausių uždavinių bus stabdyti augantį nedarbą.

Darbas Lietuvoje turi suteikti deramą gyvenimą visiems, užtikrinant ne tik orumą ir pagarbą darbo vietoje, bet ir pajamas bei laisvalaikį, kad būtų galima gyventi visavertį gyvenimą. Mes užtikrinsime teisės į sąžiningą ir teisingą darbo užmokestį įgyvendinimą. 2024 m. vidutinis darbo užmokestis turi pasiekti 80 proc. Europos Sąjungos šalių vidutinio atlyginimo. Dabar jis yra 1 380 eurų ir sudaro tik 59 proc. ES šalių vidurkio, kuris šiandien yra 1 865 eurai. Lietuvoje vidutinis atlyginimas yra daugiau nei 480 eurų mažesnis nei ES vidurkis.

Minimalus atlyginimas taip pat turi siekti 80 proc. Europos Sąjungos šalių minimalaus atlyginimo. Jis šiandien yra 935 eurai, kai Lietuvoje yra 607 eurai, arba 65 proc. nuo Europos Sąjungos šalių minimalaus atlyginimo. Viešasis sektorius turi rodyti atlyginimų didinimo pavyzdį visiems kitiems. Lietuva privalo aktyviai dalyvauti Europos Komisijos konsultacijose dėl teisingo minimalaus darbo užmokesčio Europos Sąjungoje.

Kolektyvinės darbo sutartys turi apimti visą ekonomiką. Darbdavių ir darbuotojų santykiai turi tapti europietiškais ir civilizuotais. Profesinėms sąjungoms turi būti sudarytos galimybes ne tik burti ir jungti darbuotojus, bet ir laisvai veikti visais jų nariams svarbiais darbo klausimais. Darbuotojų teisės nieko nereiškia, jei jos nėra įgyvendinamos.

Dirbantieji ir jų šeimos turi gauti tokias pajamas, kurios ne tik užtikrina būstą, maistą ir tenkina kitus būtinus poreikius, bet leidžia gyventi visavertį ir orų gyvenimą. Jaunos šeimos, auginančios vaikus, yra tarp labiausiai socialiai pažeidžiamų. Joms reikia didesnio dėmesio ir naujų galimybių darbui, įsigyjant būstą, užtikrinant vaikų darželių ir mokyklų prieinamumą.

Mes visi ir kiekvienas turime teisę į socialinę apsaugą ir teisę, kad pirmiausia savo valstybės pastangomis būtų įgyvendinamos žmogaus orumui ir laisvam asmenybės vystymuisi būtinos ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės.

Visi senjorai, arba visi beveik 670 tūkstančių pensininkų, o ne pasirinktinai keliolika, turi teisę į orią senatvę. Ir ne tik jie, o ir visi daugiau nei 900 tūkst., arba trečdalis Lietuvos, gaunantys įvairias pensines išmokas, turi gyventi oriai.

Oraus gyvenimo senatvėje pagrindas yra pensija. Net vidutinė senatvės pensija jau kelerius metus yra mažesnė už skurdo rizikos ribą ir sudaro tik 82,2 proc. skurdo rizikos ribos. 2019 m. išlaidos pensijoms Lietuvoje siekė 7,1 proc. nuo BVP, kai Europos Sąjungos vidurkis buvo apie 13 proc. nuo BVP. Tai reiškia, kad Lietuvos rodiklis buvo net 45 proc. mažesnis. Taip gyventi nebegalima. Išlaidos pensijoms turi augti nuo 7 iki 10 proc. nuo BVP ir pasiekti 80 proc. ES šalių šių išlaidų vidurkį.

Daugiau valstybės ir visuomenės dėmesio būtina skirti žmonėms su negalia. Pirmiausia jie neturi būti stigmatizuojami ar diskriminuojami. Palaikysime ir įgyvendinsime neįgalių asmenų teisę gyventi savarankiškai ir būti gerbiamiems.

Esminis augančios gerovės politikos tikslas, kad socialinės apsaugos išlaidos siektų bent 80 proc. atitinkamo ES vidurkio. Šiuo metu šios Lietuvos išlaidos siekia apie 50 proc. nuo ES vidurkio. Mes įgyvendinsime sąžiningos ir tvarios gerovės, socialinio teisingumo visiems politiką.

Per artimiausius kelerius metus pajamų nelygybė tarp 20 proc. turtingiausiųjų ir 20 proc. neturtingiausiųjų turi būti sumažinta iki ne daugiau nei penkių kartų. Svarbus pajamų nelygybės dėmuo yra atlyginimų nelygybė. Viešojo sektoriaus organizacijose ir valstybės valdomose įmonėse tarp 20 proc. daugiausiai uždirbančių ir 20 proc. mažiausiai uždirbančių skirtumas taip pat neturi viršyti penkių kartų.

Pagaliau reikia sutarti dėl tikrų progresinių pajamų mokesčių (diskusijai siūlysime Vokietijos modelį), o ne tenkintis jų imitacija. Sukursime teisingesnę ir sąžiningesnę mokesčių sistemą, kurioje mokės daugiau tie, kurie gauna daugiau. Sąžiningi mokesčiai turi būti pakankami ir tinkami finansuoti kolektyvinius visuomenės poreikius. Progresiniai mokesčiai bus vienas svarbių instrumentų mažinti pajamų ir socialinę nelygybę.

Socialinės nelygybės, skurdo ir atskirties problemas turime spręsti kartu su Europos Sąjunga ir stiprindami socialinės Europos ramstį. Iki 2024 metų turime įgyvendinti Europos socialinių teisių ramsčio principus, kurie sustiprins socialines teises ir didins socialinį saugumą visiems.

Šiandienos pasaulio gerovė yra socialinė ir ekologinė gerovė. Ji turi suderinti socialinę apsaugą, suvaldyti taršos keliamas grėsmes sveikatai ir sumažinti ekologines grėsmes.

4. SVEIKA LIETUVA

Gera žmonių sveikata yra būtina sąlyga visuomenės ir valstybės klestėjimui bei tvariam vystymuisi. Gyventojų sveikata yra tiesioginis kiekvieno individo darbingumą, verslo inovatyvumą bei valstybės strateginę pažangą lemiantis veiksnys. Tad sveikesnė visuomenė yra savarankiška, iniciatyvi ir kūrybinga, pasitiki savimi ir siekia aukštos gyvenimo kokybės, tad kuria vertingas ir inovatyvias idėjas, jas įgyvendina, taip prisidėdama prie šalies ekonomikos augimo ir konkurencingumo, darbo našumo didinimo, gerovės sąlygų užtikrinimo.

Lietuva turi tapti šalimi, kurioje kiekvienam žmogui (nepriklausomai nuo jo amžiaus, gyvenamosios vietos, socialinės padėties ir kt.) yra prieinama ir suprantamai pateikiama informacija apie sveiką gyvenseną, ligų prevenciją bei profilaktiką, moksliškai pagrįstą mediciną bei inovatyviausius gydymo bei diagnostikos metodus, būdus bei standartus. Žmogų turi supti saugi ir sveika aplinka, kurioje jam bus užtikrintas individualizuotas dėmesys, bus sudarytos orios ir dalykiškos sąlygos gauti sveikatos priežiūros paslaugas. Visiems turi būti sudarytos sąlygos sveikatos stiprinimui bei išsaugojimui, taikant geriausią Pasaulio sveikatos organizacijos, tarptautinių organizacijų bei kitų ES šalių praktiką bei patirtį. Lietuva turėtų būti šalis, kur imamasi prevencinių priemonių mažinti žinomas fizines, psichologines bei psichosomatines rizikas, kuo platesniu mastu taikant bei įgyvendinant žalos mažinimo programas. Žmogui turėtų būti teikiamos aukštos kokybės (saugios, efektyvios, moksliškai pagrįstos, savalaikės ir profesionalios) sveikatos priežiūros ir farmacinės paslaugos, vykdoma farmacinė rūpyba. Valstybės konstituciniai įsipareigojimai rūpintis žmonių sveikata turi atsispindėti ne tik šalies teisiniuose dokumentuose, tačiau privalo būti užtikrinti efektyviomis organizacinėmis, ekonominėmis bei socialinėmis priemonėmis veikti tokiai sveikatos apsaugos sistemai, kuri užtikrintų kokybišką ir visiems prieinamą sveikatos priežiūrą, būtiną tam, kad būtų galima realiai ir veiksmingai įgyvendinti prigimtinę žmogaus teisę į kuo geresnę sveikatą.

Sveikos Lietuvos pagrindas turi būti tokia sveikatos politika, kurioje priimami nuoseklūs, pamatuoti, objektyvūs ir ilgalaikėje perspektyvoje racionalūs ir efektyvūs sprendimai. Pirmenybė turėtų būti teikiama inovatyvioms, efektyvioms ir pažangioms technologijoms, leisiančioms kurti bei palaikyti sveiką, iniciatyvią ir ekonomiškai stiprią visuomenę. Nėra vietos sveikatos nelygybėms. Turi būti skatinamas aktyvus pacientų dalyvavimas jų gydymo procese bei efektyvus prisidėjimas prie gydymo proceso kokybės užtikrinimo. Būtina gerbti kiekvieną pacientą, jo artimuosius, suprasti jų lūkesčius ir teisėtus interesus. Turi būti gerbiamas gydytojas, vaistininkas, slaugos personalas ir kiti sveikatos priežiūros specialistai, vertinamas jų darbas, užtikrinant orias ir efektyvias paslaugų teikimo sąlygas.

Sveikatos politika ir jos pagrindinis siekis – geresnė sveikata visiems, privalo atsispindėti visų gerovę užtikrinančių sektorių – fizinės, švietimo, socialinės ir ekonominės aplinkos – tiksluose ir uždaviniuose. Visų sektorių politikoje privalomas siekinys turi būti numatyta ne tik kad nepakenkti žmonių sveikatai, bet ir kaip prisidėti prie žmonių sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo.

Pastaruosius 20 metų negerėjantys Lietuvos gyventojų sveikatos rodikliai vis labiau stiprina visuomenės nuomonę,

Tęsinys 4 psl.

Politinė reklama apmokėta iš partijos „Lietuva – visų“ politinės kampanijos sąskaitos. Leido UAB „Dzūkų žinios“. Tiražas 1 000 vnt. Užs. / sąsk. Nr. DŽL Nr. 11771

II. Kur ir kaip reikia eiti?

Pradžia 3 psl.

jog sveikatos tikslai ir siekiai, įskaitant pacientų teisių įgyvendinimą ir jų apsaugą, yra deklaratyvūs ir realybėje nevykdomi. Atlikti tyrimai leidžia teigti, kad vykdytos sveikatos priežiūros įstaigų tinklo ir jų veiklos reformos iš esmės buvo „kosmetinės“ ir realios naudos efektyvesniam sektoriaus veikimui neatnešė; šiuo metu esančios sveikatos priežiūros paslaugų kainos yra neadekvačios ir neatitinka šioms paslaugoms keliamų saugos, kokybės bei efektyvumo reikalavimų; sveikatos priežiūros paslaugų finansavimas yra nepakankamas, tačiau valstybė nesiima aktyvių veiksmų įtraukti į šią sritį socialinius partnerius (darbdavius, draudimo bendroves, fondus bei kitus suinteresuotus asmenis), tuo apribodama pacientams galimybę gauti efektyviausią, inovatyviausią, pažangiausią ir konkrečiam pacientui labiausiai tinkantį gydymą; ligų prevencijai bei profilaktikai, sveikam gyvenimo būdui, kiekvieno paciento atskirai ir plačiosios visuomenės sveikatos stiprinimui skiriamas nepakankamas dėmesys, stokojama holistinio požiūrio ir kompleksinių sprendimų; šeimos gydytojo institucija, slauga bei dalis kitų sveikatos priežiūros paslaugų vis neįgauna deramos vietos sveikatos sistemoje, nėra aiškiai nustatyti santykiai ir ryšiai tarp pirminės ir antrinės paslaugų teikimo grandžių. Stokojama efektyvių ir veiksmingų sprendimų, leidžiančių šeimos gydytojams būti arčiau paciento ir užtikrinti kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą visose Lietuvos regionuose bei vietovėse, mažinant esamus netolygumus; yra nepakankamas farmacinės paslaugos paplitimas bei farmacinės rūpybos vykdymas; šiuo metu vykdoma vaistų politika yra ydinga, apribojanti paciento teises į efektyviausią ir kliniškai jam tinkamiausią medikamentinį gydymą, o pastarojo gydymo prieinamumas vertinamas tik per biudžeto išlaidų prizmę.

Principas „Sveikata visuose darnaus vystymosi tiksluose“ turės atsirasti visuose nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens strateginės plėtros politiniuose dokumentuose ir veiklose.

Vykdysime visuomenės švietimą apie sveiką gyvenseną, ligų ir būklių profilaktiką ir prevenciją. Akcentuosime sveikos gyvensenos įgūdžių formavimą nuo pat ankstyvojo amžiaus, siekiant sumažinti galimų rizikos veiksnių įtaką ateityje.

Skatinsime sveikatos sektoriaus lyderystę sveikatos netolygumų mažinimo procesuose, įtraukiant visus sektorius į su sveikata susijusių problemų sprendimą ir plėtojant bendradarbiavimą tarp jų.

Sieksime visuomenės sveikatos stiprinimo, plėtojant veiklas, didinančias gyventojų sveikatos raštingumą, įgyjant žinių apie pacientų teises ir jų tinkamą įgyvendinimą, įskaitant, bet neapsiribojant, teise į savalaikį, kliniškai tinkamą ir moksliškai pagrįstą, efektyvų ir inovatyvų gydymą. Aktyvinsime visuomenės sveikatos biurų darbą vietose, suteikiant jiems lyderio, buriančio kitus sektorius veiklai, vaidmenį. Įtrauksime socialinius partnerius (darbdavius, draudimo bendroves, fondus, nevyriausybines organizacijas ir pan.) į šį procesą, stiprinsime visuomenės vaidmenį, o taip pat didinsime jos įsitraukimo ir dalyvavimo lygį visuomenės sveikatos stiprinimo procese. Skirsime dėmesį žalos prevencijai ir žalos mažinimo programų plėtojimui ir aktyviam įgyvendinimui.

Sieksime, kad pacientų gydymas ir diagnostika būtų vykdomi pagal naujausius ir efektyviausius gydymo standartus bei protokolus, atsižvelgiant į Pasaulio sveikatos organizacijos, tarptautinių draugijų, mokslo bei tyrimo institucijų rekomendacijas, o taip pat vadovaujantis kitų Europos Sąjungos šalių geriausia praktika. Sudarysime sąlygas pacientui tapti aktyvesniu gydymo proceso dalyviu.

Sieksime, kad asmens sveikatos specialistų studijų ir rezidentūros programos atitiktų pasaulines tendencijas ir valstybės poreikius.

Kelsime pasitikėjimą gydytojais, vaistininkais, slaugytojais bei kitais sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistais, prisidėsime atkuriant ir stiprinant jų reputaciją visuomenės akyse. Vykdysime visuomenės ir specialistų švietimą apie jų tarpusavio bendradarbiavimą, aktyvų ir būtiną dalyvavimą kiekvieno paciento ir visuomenės sveikatos kūrimo ir stiprinimo procese.

Stiprinsime pirminę sveikatos priežiūros grandį, skiriant deramą vietą šeimos gydytojo institucijai, ambulatorinei slaugai ir komandinio darbo sąlygoms. Užtikrinsime šeimos medicinos specialistų bei ambulatorinės slaugos mobilumą bei prieinamumą visoje Lietuvoje.

Skirsime dėmesį farmacinės rūpybos plėtojimui ir stiprinimui, sveikatos sistemos gydomosios ir farmacinės grandžių bendradarbiavimui ir jo plėtojimui, užtikrinant tinkamą, efektyvią ir nuoseklią paciento priežiūrą visose sveikatos sistemos grandyse.

Kelsime slaugos ir socialinės globos paslaugų efektyvumo ir prieinamumo lygį, sistemiškai sprendžiant dėl šių paslaugų teikimo masto bei sąlygų visoje šalyje, ypatingai regionuose.

Užtikrinsime realų informacinių technologijų sveikatos priežiūros sistemoje diegimą, priartinant šių paslaugų teikimą prie paciento, individualizuojant kiekvieno paciento sveikatos būklės stebėseną, sveikatos stiprinimą bei gydymą. Sudarysime sąlygas veiksmingai ir efektyviai e-sveikatos plėtrai.

Kursime ir įgyvendinsime efektyvią ir veiksmingą vaistų politiką, užtikrinančią preparatų prieinamumą visoms pacientų grupėms ir visuose regionuose. Sudarysime galimybes kiekvienam pacientui, nepriklausomai nuo jo buvimo vietos šalyje, būti aprūpintam jam reikalingu vaistu ar kitu farmacijos produktu.

Stiprinsime sveikatos technologijų vertinimo sritį, siekiant vaistų, medicinos prietaisų bei priemonių gamintojų, technologijų kūrėjų siekių, sveikatos priežiūros įstaigų ir specialistų poreikių, pacientų lūkesčių ir pageidavimų, o taip pat valstybės pajėgumų pusiausvyros.

Garantuosime adekvačių sveikatos priežiūros paslaugų kainų nustatymą, pagrįstą realiais kaštais, bei objektyvų sveikatos sistemos finansavimą, užtikrinantį sveikatos sistemos darbuotojų gerovę ir aukštą paslaugų kokybės lygį.

Stiprinsime nevyriausybinių organizacijų vaidmenį sveikatos sistemoje, skatinsime jų aktyvesnį įsitraukimą į sprendimų priėmimo procesą bei profesinės savivaldos modelio įgyvendinimą. Sieksime medicinos ir farmacijos profesinių savivaldų kūrimo ir tam tikrų viešojo administravimo funkcijų perdavimo šioms savivaldoms.

Sveika Lietuva neįmanoma be fiziškai aktyvios visuomenės. Fizinis aktyvumas yra neatskiriama sveikos gyvensenos dalis. Jis gerina fizinę ir emocinę sveikatą, padeda sumažinti sergamumą lėtinėmis ligomis, didina žmonių darbingumą ir padeda pailginti gyvenimo trukmę.

Skatinsime kurti sveikos bendruomenės strategijas, kurios, naudojant fizinį aktyvumą kaip bendravimo priemonę, įtraukia šeimas ir stiprina žalingų įpročių prevenciją.

5. IŠSILAVINUSI IR KULTŪROS LIETUVA

Lygus startas ir lygios galimybės ne tik siekti, bet ir įgyti visų lygių išsilavinimą visiems. Šis konstitucinis principas per trisdešimt laisvos Lietuvos metų nėra įgyvendintas. Jokių kompromisų dėl jo negali būti ir ši Lietuvos piliečių teisė turi būti įgyvendinta.

Artimiausi mūsų tikslai švietimo ir kultūros srityse yra gerai finansuojamos mokyklos, nemokamas mokslas universitete, nemokamas mokymasis visą gyvenimą, suteikiantis galimybę persikvalifikuoti visą gyvenimą, atvira ir prieinama kultūra visiems.

Atsisakysime destruktyvių ir neapgalvotų švietimo reformų. Bet kuri teisėkūros ir reformavimo iniciatyva švietimo srityje privalės būti plačiai ir giliai išdiskutuota visuomenėje, švietimo bendruomenėse ir tarp ekspertų.

Plėtosime profesinį ugdymą, dideles galias, išteklius ir atsakomybę suteiksime regionų plėtros taryboms, vietos valdžiai ir asocijuotoms darbdavių struktūroms. Tobulinsime pameistrystę, diegsime dualinį mokymą, kuomet didesnioji mokymosi laiko dalis praleidžiama ne klasėje, bet būsimoje darbo vietoje, įmonėje. Skatinsime socialiai atsakingų įmonių masinį įsitraukimą į dualinį mokymą, pameistrystę, praktikantų priėmimą. Remsime profesinių mokyklų absolventų pirmąjį įsidarbinimą pagal įgytą specialybę. Profesijos meistrams sudarysime galimybes įgyti ir palaikyti tinkamą kvalifikaciją, gauti teisingą atlygį. Darbo rinkoje įsitvirtinę ir tobulėjimo motyvaciją turintys profesijos mokyklų absolventai galės sklandžiai įsilieti į aukštojo mokslo sektorių, studijuoti lanksčiomis formomis.

Atsisakysime dabartinės brandos egzaminų tvarkos, kuri varžo pedagoginę kūrybą ir pažinimo džiaugsmą, yra autoritarinė ir nefunkcionali. Atsižvelgdami į pažangiausią tarptautinę patirtį inicijuosime plačią visuomenės ir pedagogų diskusiją dėl brandos egzaminų reformos ir bendrai parengtą reformą įvykdysime.

Atsisakysime mokyklų ir vaikų darželių vadovų centralizuotos atrankos standartizuotais testais. Vadovai turi būti atrenkami kompetencijų portfelio ir biografiniais metodais. Atrenkant švietimo įstaigų vadovus, pratęsiant (arba nepratęsiant) jų kadencijas, svariausias žodis turi tekti mokyklų bendruomenėms (tėvams, mokiniams, pedagogams) ir steigėjui.

Ugdymo turinio atnaujinimui skirtos lėšos negali būti švaistomos ir plaunamos, kaip yra iki šiol. Neleisime, kad į mokyklą patektų nekokybiškas ugdymo turinys, kurį mokytojai priversti perdirbinėti savo jėgomis ir be atlygio. Ugdymo turinio atnaujinimui kviesime dalyvauti geriausius šalies mokytojus, iškiliausius mokslininkus, menininkus ir ekspertus, skatinsime, kad ugdymo turinį atnaujintų bendradarbiaujančios praktikų ir mokslininkų kūrybinės komandos. Geriausiems mokytojams suteiksime apmokamas metines kūrybines atostogas, skirtas mokymo medžiagai, uždavinynams ir vadovėliams kurti, pradedantiesiems pedagogams globoti, dalyvavimui metodinėje veikloje ir pedagogų tęstinio kvalifikavimo procese.

Įvesime stabiliai apmokamą mokytojo padėjėjo pareigybę, sieksime, kad mokyklose netrūktų švietimo pagalbos specialistų, psichologų ir socialinių pedagogų. Iš esmės mažinsime biurokratiją ir popierizmą mokykloje. Mokytojas galės visą savo laiką skirti pedagoginei kūrybai ir tiesioginiam darbui su vaikais, o ne ataskaitų pildymui. Inicijuosime plačią diskusiją dėl mokyklų akreditacijos, mokytojų darbo vertinimo ir kvalifikacinių kategorijų. Pradedančio mokytojo alga bus ne mažiau 130 proc., o patyrusio mokytojo ne mažiau 150 proc. nuo vidutinės algos šalyje. Kiekvienam mokytojui jo kvalifikacijos kėlimui turi būti skirta dotacija, ne mažesnė nei 1 mėnesinis atlyginimas. Skatinsime, kad mokytojai vyktų į kokybiškus kvalifikacijos kėlimo renginius ir konferencijas ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje.

Pakankamas lėšas skirsime vaikų neformaliajam ugdymui, sugrąžinsime į švietimo teisyną ir švietimo politiką tokias praktikas kaip „popamokinė veikla“, „užmokyklinė veikla“. Reikiamą dėmesį skirsime mūsų vaikų sveikatai, sveikai mitybai, taip pat vertybiniam ugdymui (ekologinis, pilietinis-patriotinis, socialinės atsakomybės ugdymas). Inicijuosime diskusiją dėl mokyklų tinklo ir mokinių vežiojimo sistemos reformos.

Sėkmingai valstybei yra būtinas aktyvių, atsakingų ir išsilavinusių piliečių dalyvavimas jos gyvenime, todėl pilietiškumo ugdymas turi būti vienas iš svarbiausių Lietuvos švietimui keliamų tikslų. Jei vienas Švedijos gyventojas vidutiniškai priklauso 6-iems būreliams, bendrijoms, susivienijimams ar kitoms socialinėms grupėms, vienijančiomis piliečius atstovauti savo teises, teikti pasiūlymus valdžiai, tenkinti kitus viešuosius interesus, tai vienas Lietuvos gyventojas priklauso ne daugiau nei vienam susivienijimui, būreliui arba nei vienam. Lietuva neturi efektyviai veikiančios sistemos pilietinei visuomenei stiprinti, taip pat neturi strategijos šiam tikslui pasiekti.

Jau mokykloje reikia ugdyti politiškai raštingą pilietį, todėl pilietinis ugdymas privalo tapti ne antraeiliu, o pirmaeiliu reikalu mokyklose. Geresniems rezultatams pasiekti skatinsime kuo didesnį mokyklų bendradarbiavimą

Tęsinys 5 psl.

Politinė reklama apmokėta iš partijos „Lietuva – visų“ politinės kampanijos sąskaitos. Leido UAB „Dzūkų žinios“. Tiražas 1 000 vnt. Užs. / sąsk. Nr. DŽL Nr. 11771

II. Kur ir kaip reikia eiti?

Pradžia 4 psl.

su nevyriausybiniu sektoriumi.

Aukštajame moksle įvesime nemokamas universitetines bakalauro studijas. Jei Estija išgali jas turėti, kodėl jų negali turėti Lietuva? Jos bus nuo 2021 metų, o ne kada nors kadencijos pabaigoje. Be nemokamų bakalauro studijų nesustabdysime spartaus studentų skaičiaus Lietuvos universitetuose mažėjimo pastaraisiais metais. Bendrai nemokamos studijos bus esmingai išplėstos, nes Lietuva be išsilavinimo yra Lietuva be ateities 21-ajame amžiuje.

Nepakankamas universitetų finansavimas yra daugiametė ir chroniška aukštojo mokslo sistemos liga. Pagal EBPO skaičiavimus, pagal išlaidas vienam studentui esame beveik lygūs su Rusija, o išlaidos vienam aukštųjų mokyklų studentui (ISCED 5-8 lygiai) Lietuvoje, palyginus su Estija, sudaro vos apie 50 proc. Studijų krepšelio sistema turi būti pakeista nauju finansavimo modeliu, pagrįstu sutartimis su aukštosiomis mokyklomis, ir finansavimu pagal rezultatus bei kompetenciją (mokslingumą). Šis modelis turi būti išdėstytas „juodu ant balto“, įvertintas, kad nebūtų šališkas ir naudingas vieniems, bet nenaudingas kitiems.

Būtina atkurti mokslininkų ir dėstytojų profesijos prestižą. Tam reikia investuoti į žmones, o ne tik naują infrastruktūrą, kurioje greitai nebeliks žmonių. Darbo rinkoje dėstytojų ir tyrėjų atlyginimai turi būti konkurencingi. Palaipsniui sieksime, kad profesoriaus atlyginimas sudarytų keturis vidutinius šalies atlyginimus, docento – tris, o lektoriaus – du. Panašias atlyginimų proporcijas taikysime ir mokslinių tyrimų institucijose.

Aukštosios mokyklos turi būti ne tik autonomiškos, bet ir atsakingos visuomenei. Lietuvos universitetų Achilo kulnas yra studijų programų infliacija, arba perteklius. Universitetuose jų vis dar yra per 1 200, o kolegijose – daugiau nei 370. Jų yra ne tik per daug, bet dalis jų yra nekokybiškos, nes vykdomos neturint pakankamai specialistų programos srityje, nes „specialistų“ sąrašai surenkami tik Studijų kokybės vertinimo ekspertizei, o jai pasibaigus dalies jų nebelieka.

Universitetai yra viešosios įstaigos, tad jų viduje hierarchinės feodalinės tvarkos neturi būti. Pirmiausia sugrąžinsime konstitucines nuostatas, kurių nesugebėjo sugrąžinti dvi Seimo daugumos iš eilės. Akademinei bendruomenei, o ne Taryboms, bus suteikta teisė rinkti aukštųjų mokyklų vadovus. Vadovai galės pareigas eiti ne daugiau nei dvi kadencijas iš eilės. Net jei aukštoji mokykla bus reorganizuojama ar keis pavadinimą, jų vadovai neįgis teisės naujai kadencijai.

Kad aukštojo mokslo sektoriaus valdymas būtų aiškus ir nuoseklus, jam reikia aukštojo mokslo strategijos. Jai parengti inicijuosime įžvalgos procedūrą, kurioje vienodais pagrindais dalyvautų ekspertai ir visos suinteresuotos pusės. Bendrai dėl švietimo politikos ir strategijos reikia nacionalinio susitarimo.

Mokslo politikos strategijos Lietuva taip pat neturi iki šiol. Mokslinių tyrimų finansavimas Lietuvoje yra kritiškai žemas. 2018 m. išlaidų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) santykis su bendruoju vidaus produktu (BVP) tesudarė 0,88 proc. Ypatingai mažai moksliniuose tyrimuose investuojama į žmones. Kaip tik žmonės moksliniuose tyrimuose yra pigiausia darbo jėga visoje Europos Sąjungoje. Bendrosios išlaidos MTEP per artimiausius metus turi pasiekti bent 1,6 proc. nuo BVP, nors jau dabar Europos Sąjungoje šios išlaidos vidutiniškai yra daugiau nei 2 proc. nuo ES šalių BVP. Net ir tiek išaugusios MTEP išlaidos sudarytų tik apie 80 proc. ES šalių vidurkio.

Lietuvai reikia mokslo strategijos. Ji turi apimti atviras inovacijas, atvirą mokslą ir atvirumą visuomenei. Prabangos gyventi be tokios strategijos nebeturime.

Kultūra Lietuvoje suvokiama kaip ne pirmojo būtinumo, t. y. laisvalaikio ar „paslaugos“ visuomenei sfera, todėl ją valstybė finansuoja chaotiškai, o kultūrai skirti pinigai dažnai atsiduria apsukrių žmonių, o ne menininkų rankose. Tai neteisinga ir tą reikia pakeisti. Nekultūringas, neskaitantis, nelankantis koncertų, bibliotekų, teatrų žmogus negali būti visaverčiu. Kultūra turi tapti pasiekiama kiekvienam. Decentralizuota, laisva, deramai ir pastoviai finansuojama kultūra – svarbus pilietinės visuomenės ir gerovės valstybės dėmuo.

Ką darysime kitaip kultūros srityje nei visos valdžios iki šiol?

Decentralizuosime kultūros valdymą ir teiksime deramą finansavimą meno sklaidai, mobilumui ir jo inovacijoms, o valstybės biudžete turės būti skiriama lėšų ir tokioms sritims, kaip nematerialusis paveldas, menai, paveldo architektūra.

Sugrąžinsime 5 proc. PVM mokestį kultūros ir meno, spaudos subjektams ir didinsime bilietų į kultūros renginius dotacijas, kad meno sklaida būtų maksimali ir pasiekiama.

Įgyvendinsime maksimalią kultūros valdymo debiurokratizaciją. Spręsime kūrybos, kultūros sklaidos problemas, tariantis su institucijų kūrybinėmis bendruomenėmis, o ne vien su tokių įstaigų administracijomis.

Sieksime, kad Lietuvoje neliktų kultūriškai tuščių teritorijų, kurias okupuoja „ledų šventės“, o nacionalinių kolektyvų sukurtas, valstybės finansuotas kultūrines programas skleisime per visą Lietuvą, nes dabar Vilniuje už mokesčių mokėtojų pinigus sukurti spektakliai ir koncertinės programos atliekamos tik sostinėje.

Visokeriopai skatinsime Lietuvos, kaip kultūrinio turizmo šalies, patrauklumą.

Sportas yra svarbus socialinis, ekonominis, sveikatos ir kultūros stiprinimo veiksnys visuomenėje. Fiziškai aktyvus ir sportuojantis žmogus yra 21-ojo amžiaus žmogus. O sportas yra ir neatsiejama šalies įvaizdžio dalis.

Tad pirmiausia tęsime sporto infrastruktūros plėtrą ir valstybės politiką bei investicijas nukreipsime į sąlygų sportuoti kuo arčiau namų sukūrimą ir sporto infrastruktūros prieinamumą visiems.

Skatinsime masinio sporto ir fizinio aktyvumo vystymąsi. Ypatingą dėmesį teiksime jaunimui, nes sportas ir fizinis aktyvumas formuoja charakterį, ugdo vertybes, propaguoja sveiką gyvenimo būdą, o patys gabiausi jaunuoliai gali užsiimti profesionaliu sportu ir dalyvauti sportinio meistriškumo grupėse.

Didinsime valstybės investicijas į suaugusių ir pagyvenusių žmonių fizinį aktyvumą ir sporto prieinamumą, siekiant sumažinti sergamumą lėtinėmis ligomis, didinant žmonių darbingumą ir siekiant pailginti gyvenimo trukmę.

Lietuvoje sportininkai vertinami už tarptautinį šalies garsinimą, tačiau pastarųjų metų tendencijos kelia susirūpinimą. Įvykdžius Lietuvos sporto valdymo struktūrines reformas – panaikinus Kūno kultūros ir sporto departamentą, susiaurinus Lietuvos olimpinio sporto centro (LOSC) funkcijas – pastebimas sporto rezultatų blogėjimas, taip pat atrinktų į Olimpines žaidynes sportininkų skaičiaus mažėjimas), o tuo pačiu ir sumenkęs sportininkų rengimo kontrolės efektyvumas, blogėjantis mokslinis aprūpinimas ir rengimo technologijų naudojimas bei talentingų sportininkų paieška ir įtraukimas į sportą. Jaunųjų sportininkų ugdymas, jų rengimo struktūros formavimas yra šalies sporto vystymosi pagrindas. Todėl įgyvendinsime tokius žingsnius Lietuvos sportui plėtoti.

Pirmiausia būtina vykdyti sporto švietimą ir moksliniais tyrimais paremtą politiką. Ji apims naujausiomis sporto mokslo žiniomis pagrįstų mokslo centrų, nagrinėjančių atskirų sporto šakų sportininkų rengimą, sukūrimą, susiejant juos su pažangiausia sportinio ugdymo praktika, taip pat vaikų fizinio ugdymo efektyvinimą mokykloje bei neformalaus švietimo optimizavimą, įvedant sportininko krepšelį visiems sportuojantiems moksleiviams.

Reikalinga Lietuvos sporto ugdymo organizacinės struktūros peržiūra ir kompetentingos institucijos, kuri koordinuotų visų sportininkų ugdyme dalyvaujančių organizacijų veiklą, sukūrimas. Jos profesinis pasirengimas, įgaliojimai ir ištekliai turi užtikrinti pasiekimų sporto raidą šalyje.

Reikalingas ir verslo integravimas į sportą, didinant sporto patrauklumą verslui, kuriant įstatyminę bazę, skatinančią privačias investicijas į profesionalųjį sportą. Taip pat skatinsime rengti plataus masto tarptautinius sporto renginius, nes jie didina sporto bendrai ir jo atskirų šakų populiarumą ir patrauklumą.

Lietuva yra gilių sporto tradicijų šalis. Mes turime potencialias galimybes rengti aukščiausio lygio sportininkus, konkuruoti pasaulyje, sveikai ir aktyviai gyventi.

6. TEISINGA LIETUVA BE KORUPCIJOS

Nusipelnėme teisėsaugos, kuri tarnauja piliečiams, o ne interesų grupėms. Sugražinsime pagarbą nekaltumo prezumpcijos principui visuose visuomeninio gyvenimo lygiuose. Reikalausime, kad nekaltumo prezumpcijos principas teisėsaugos ir teisėtvarkos veikloje būtų gerbiamas besąlygiškai.

Pašalinsime spragas teisės aktuose, dėl kurių piliečių pagrindinės politinės ir pilietinės teisės interpretuojamos pažeidžiant Konstituciją ir tarptautines konvencijas.

Dėl žmogaus konstitucinių teisių pažeidimo Konstitucijos pataisa įtvirtinsime žmogaus teisių ombudsmeno teisę kreiptis į teismą ar, esant reikalui, tiesiogiai į Konstitucinį Teismą Seimo kontrolieriui.

Išplėsime piliečių galimybę gauti valstybės garantuojamą nemokamą teisinę pagalbą, taip pat žmonių teisę laisvai pasirinkti advokatą. Padidinsime iš valstybės biudžeto skiriamas lėšas nusikaltimo aukoms padarytai žalai atlyginti.

Pašalinsime funkcijų dubliavimą, optimizuodami viešąjį saugumą užtikrinančių institucijų skaičių. Parengsime vieningą statutinių tarnybų statutą, kuriame taip pat įtvirtinsime vieningus statutinių pareigūnų darbo apmokėjimo principus.

Teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijos privalės be išlygų laikytis Europos asmens duomenų apsaugos direktyvos ir Bendrojo duomenų apsaugos reglamento tam, kad gerokai sumažėtų „parodomųjų“ šių institucijų veiksmų poreikis. Asmens duomenų apsaugos normų nesilaikymui bus taikoma nulinė tolerancija.

Teisėsaugos srityje Lietuva virsta policine valstybe, kai vien Valstybės saugumo departamentas per metus stebi apie 80 tūkstančių šalies piliečių ir visa tai vadina „normalia praktika“. Nustatysime leidimų pasiklausyti telefoninius pokalbius išdavimą taisykles ir kriterijus, kurie leistų teisėjui sankcionuoti pasiklausymą tik esant konkretiems ir svariems duomenims. Nustatysime, kad pasiklausymą sankcionuotų tik teisėjų kolegija.

Specialiųjų tarnybų operatyviniai tyrimai turės griežtai atitikti žmogaus teisių reikalavimus. Šių institucijų veiklos vertinime atsisakysime kiekybinio vertinimo pagal pradėtų ikiteisminių tyrimų ar pradėtų bylų skaičių. Ikiteisminiai tyrimai turi turėti ribas laike, o ne tęstis metų metais. Šių institucijų pareigūnams bus taikomas asmeninės atsakomybės principas.

Peržiūrėsime generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo tvarką. Numatysime, kad Seimas dalyvautų ne tik skyrimo procese, bet ir du kartus iš eilės nepatvirtinus generalinio prokuroro metinės ataskaitos galėtų inicijuoti jo atleidimo iš pareigų procedūrą. Tokiu būdu išgyvendinsime „kišeninių“ prokurorų praktiką ir pagaliau turėsime nepriklausomą šios institucijos vadovą.

Visos teisėsaugos institucijos turės reguliariai atsiskaityti tiek atstovaujamajai valdžiai, tiek visuomenei tiesiogiai. Parlamentinė kontrolė šioms institucijoms turi būti reali, o ne formali. Niekas negali būti virš įstatymo ar už įstatymo. Įstatymo viršenybė turi galioti visiems.

Teismų sistemos reforma vyko bene dešimtmetį. Bet vėl reikia iš esmės peržiūrėti teismų reformos rezultatus, nes ikiteisminiai tyrimai ir teismų procesai tęsiasi nepateisinamai ilgai. Rezonansinės bylos baigiasi niekuo. Teismų sistemą laikas nuo laiko krečia teisėjų skandalai. Galima daryti pagrįstas prielaidas, kad perkamasparduodamas teisingumas nėra išnykęs. Lietuvos korupcijos žemėlapio tyrimai rodo, Lietuvos teismai patenka tarp institucijų, kurios suvokiamos kaip itin korumpuotos, o labiausiai

Tęsinys 6 psl.

Politinė reklama apmokėta iš partijos „Lietuva – visų“ politinės kampanijos sąskaitos. Leido UAB „Dzūkų žinios“. Tiražas 1 000 vnt. Užs. / sąsk. Nr. DŽL Nr. 11771

II. Kur ir kaip reikia eiti?

Pradžia 5 psl.

korumpuotais yra laikomi apylinkių teismai. Nepasitikėjimas teismais siekia sunkiai suvokiamą mastą demokratinėje valstybėje, nes daugiau kaip 1 iš 3 gyventojų nesutinka, kad teismai priima teisingus ir nešališkus sprendimus.

Užtikrinsime galimybes visuomenei iš anksto sužinoti apie ketinamus atrinkti bei skirti teisėjus, teismų pirmininkus, jų pavaduotojus bei skyrių pirmininkus. Sukursime valstybinę aukščiausios kvalifikacijos teisininkų rengimo sistemą. Įvesime bendrą teisės kvalifikacijos egzaminą asmenims, pretenduojantiems tapti teisėjais, prokurorais ir advokatais, kad būtų panaikintas korporacinės sistemos uždarumas ir teisės sistema taptų skaidresnė bei atviresnė.

Užtikrinsime Teisėjų etikos ir drausmės komisijos bei Garbės teismo būtiną savarankiškumą ir autoritetą, sprendžiant teisėjų drausmines ir etinių pažeidimų bylas.

Pagal įkalintųjų skaičių pirmaujame Europoje. Tarptautinių tyrimų duomenys rodo, kad Lietuvoje yra 221 įkalintasis 100 tūkst. gyventojų, Estijoje atitinkamai – 187, Latvijoje – 183, Jungtinėje Karalystėje – 140, Ispanijoje – 124, Vokietijoje – 77, Danijoje – 63. Teismų baudžiamosios praktikos kuria Lietuvos, kaip nusikaltėlių valstybės, įvaizdį. Būtina iš esmės peržiūrėti baudžiamąją teisę ir jos taikymo praktiką.

Būtina atimti valstybės vadžias iš korumpuoto elito. Lietuvoje vešanti politinė korupcija ir nebaudžiamumas už didelio mąsto nusikaltimus prieš viešą interesą yra grėsmė nacionaliniam saugumui ir viešajam gėriui.

Panaikinsime Seimo narių ir peržiūrėsime teisėjų teisinio imuniteto tvarką, kuris dabar sudaro galimybę vienoms labiausiai korumpuotų šalies institucijų veikti nebaudžiamumo sąlygomis.

Stabdysime įstatymų priėmimo konvejerį, nes jis sudaro galimybę interesų grupėms nusipirkti tik joms naudingus sprendimus.

Nebaudžiamumas yra pagrindinė paskata interesų grupėms, žiniasklaidai ir politikams priimti korupcinius ir viešojo intereso nepaisančius sprendimus. Prokurorų, teisėjų, tyrėjų veikla nėra audituojama ir vertinama objektyviais kriterijais. Todėl jų nepriklausomumas virsta savivale ir neduoda naudos visuomenei.

Prokuratūros ir specialiosios tarnybos gali eikvoti valstybės resursus persekiodamos išgalvotais kaltinimais asmenį, pralaimėti visų instancijų teismuose ir tęsti veiklą.

Lygiai taip pat prokuratūros nusprendžia nepersekioti valstybei akivaizdžią žalą padariusių asmenų ir jų grupių. Tačiau nėra mechanizmo, kuris priverstų už tokius sprendimus atsakyti. Todėl nedelsiant nustatysime teisėsaugos veiklos kontrolės ir sankcijų už visuomenei žalingą veiklą mechanizmus.

Gyvename šalyje, kur valstybės resursai tampa neprieinami didžiajai daliai visuomenės. Todėl bus nustatytos griežtos taisyklės (ir sankcijos, kai jų nesilaikoma), kaip priimami sprendimai dėl viešųjų resursų naudojimo, įdiegta privaloma kaštų ir naudos analizė ir privalomas, o ne imitacinis, visuomenės įtraukimas į sprendimų priėmimą.

Interesų grupių poreikių tenkinimas visuomenės sąskaita yra įmanomas todėl, kad korupcija veši visuomenės informavimo srityje.

Didžiulės lėšos, kurias ES ir Lietuvos valstybė skiria viešinimo reikmėms, faktiškai yra naudojamos manipuliuoti visuomenės nuomone ir formuoti ją palankią iš anksto ir neskaidriai priimtiems sprendimams. Todėl nustatysime tvarką, kad viešinimo lėšas bus galima naudoti tik plačiai diskusijai, privalomai ir proporcingai viešinant oponentų argumentus. Šių lėšų nebus galima naudoti reklamai.

Priežiūros ir kontrolės institucijų korupcinė veikla griauna piliečių pasitikėjimą valstybe. Šioms institucijoms nenumatyta jokia atsakomybė, jei turinčios jų leidimus įmonės padaro žalą klientams, tai leidimų, licencijų, kontrolės procesai sudaro puikią dirvą korupcijai vešėti. Todėl kontroliuojančių institucijų pagrindinė prievolė bus padėti klientui tinkamai, teisėtai ir saugiai vystyti veiklą. Kontroliuojančios organizacijos darbo kokybė turi būti vertinama pagal tinkamai veikiančių, o ne nubaustų ir uždarytų veiklos subjektų skaičių.

Užtikrinsime besąlyginę ir neišvengiamą atsakomybę už korupcinius nusikaltimu, pasieksime, kad viešasis sektorius taptų skaidrus ir efektyvus, tobulinsime lobistinės veiklos reguliavimą ir stiprinsime jo laikymosi priežiūrą, užtikrinsime viešųjų pirkimų skaidrumą ir efektyvumą, sudarysime galimybes realizuoti visuomenės potencialą kovoje su korupcija bei apsaugoti tuos, kurie padeda su ja kovoti, tobulinsime Pranešėjų įstatymą, kovos su korupcija rezultatus matuosime ne įgyvendintomis priemonėmis, o išaugusiu žmonių pasitenkinimu viešuoju sektoriumi ir gerėjančia nuomone apie padėtį šalyje.

Sieksime proporcingų sankcijų už korupciją taikymo, išgyvendinant praktiką, kai bausmės už korupcinio pobūdžio veikas, menkai susijusias su žala, kurią kaltininkas padarė valstybei, kyšio, kurį paėmė, dydžiu ar netgi „teismų maratono“ kaštais, o spręsti valstybės tarnybos efektyvumo ir skaidrumo problemas pradėsime nuo principo, jog administracinės procedūros turi būti paprastos ir aiškios, įgyvendinimo.

Atliksime valstybės ir savivaldybės įstaigų turto panaudojimo efektyvumo auditą. Skatinsime efektyvų valstybės ir savivaldybių turto valdymą. Sudarysime viešai prieinamą savivaldybės ir valstybės valdomo turto registrą. Peržiūrėsime valstybės ir savivaldybių turto perdavimą neatlygintinai naudoti reglamentuojančius teisės aktus.

Deramą dėmesį skirsime korupcijos prevencijos priemonėms valstybės tarnyboje. Diegsime principą, jog už korupcijos užkardymą yra atsakinga ne abstrakti „valdžia“, o kiekviena institucija, kurioje korupcija gali pasireikšti. Už pasitaikiusius korupcijos atvejus asmeniškai atsakingas privalo būti įstaigos vadovas.

Sieksime visaverčio valstybės tarnautojų tarnybinės etikos kodekso principų įgyvendinimo. Kiekvienoje valstybės ir savivaldos įstaigoje privalo būti sudarytas korupcijos rizikų ir jų valdymo žemėlapis.

Sieksime įtvirtinti asmeninę materialinę politikų atsakomybę už priimtus neteisėtus sprendimus, ypač tais atvejais, kai jais padaroma materialinė ar moralinė žala piliečiui.

Stiprinsime Viešųjų pirkimų tarnybos kompetenciją. Užtikrinsime, kad viešuosius pirkimus vykdytų tik tinkamos kvalifikacijos ir gebėjimų specialistai. Tobulinsime sprendimų priėmimo viešuosiuose pirkimuose principus.

7. BENDRUOMENIŠKA IR REGIONŲ LIETUVA

Valstybė prasideda nuo žmonių ir bendruomenių. Stipri valstybė – lygu orus žmogus ir stiprios bendruomenės. Bendruomenės čia apima visas pilietines ir nevyriausybines organizacijas, vietos bendruomenes, taip pat interesų organizacijas. Jos visos turi turėti savo erdvę laisvoje visuomenėje.

Aktyvi pilietinė visuomenė ir jos organizacijos yra neatskiriama šiuolaikinės demokratijos dalis. Pilietinių organizacijų tankis ir aprėptis Lietuvoje vis dar ženkliai per maži, o socialinis pasitikėjimas yra menkas. Kad tai pakeistume, mes skatinsime pilietišką, arba dalyvavimo viešuosiuose reikaluose, pasitikėjimo, solidarumo, savitarpiškumo, tolerancijos kultūrą.

Nevyriausybinės organizacijos (NVO) yra itin svarbi pilietinės visuomenės plėtros ir vystymosi dalis. NVO sektoriaus tyrimų duomenimis, Lietuvoje yra labai nedaug finansiškai savarankiškų NVO. Skatinsime trečiojo sektoriaus ir bendruomeninės veiklos stiprinimą per praktiškesnį savivaldybių ir NVO bendradarbiavimą, kurio esmė bus dalies viešųjų paslaugų perdavimas NVO sektoriui. Iki šiol viešąsias paslaugas valstybė ir savivaldybės teikia per savo įkurtas biudžetines įstaigas. Nacionalinės pažangos programa numatė, kad iki 2020 m. ne mažiau kaip 15 proc. viešųjų paslaugų socialinių reikalų, švietimo, kultūros ir sporto srityse savivaldybėse turi būti perduotos bendruomenėms, NVO ar privačiam sektoriui, o viešasis sektorius turėtų teikti tik tas viešąsias paslaugas, kurių negali teikti NVO, bendruomeninės organizacijos ir verslo įmonės. Tačiau 2020 metais bendras savivaldybių perduotų paslaugų vidurkis tesiekia vos 5 procentus. Šią situaciją pakeisime. Didesnės viešųjų paslaugų dalies perdavimas nevyriausybinėms organizacijoms užtikrintų geresnį savifinansavimą, sustiprintų trečiąjį sektorių ir suteiktų galimybę socialiniam verslui augti regionuose. Šiam tikslui pasiekti plačiau taikysime rezervuotų pirkimų instrumentą, kai konkurso būdu pirkimuose gali dalyvauti tik NVO.

Interesų organizacijos – irgi svarbi pilietiškos ir bendruomeniškos visuomenės dalis. Jų visų balsą turi vienodai gerai girdėti visų lygių valdžia. Negali būti gerų ir geresnių interesų organizacijų už kitas. Jos turi turėti lygias galimybes atstovauti profesinius, ekonominius ar kitus interesus. Valdžia turi būti nešališkas arbitras tarp interesų grupių ir formuojant politiką.

Dabartinėje socialinių nelygybių Lietuvoje yra ypatingai svarbios profesinės sąjungos. Jų balsas turi būti labiau girdimas tokiose institucijose kaip trišalė taryba ir panašiai.

Socialinis dialogas yra vienas svarbiausių Europos Sąjungos prioritetų. Europos Komisija yra ne kartą nurodžiusi, kad socialinis dialogas yra ta sritis, kurioje Lietuvai būtini pokyčiai. Socialinio dialogo neišsivystymą Lietuvoje ženkliai apsprendžia tai, kad darbdavių rankose yra daugiau galios, o patys samdomi darbuotojai nepakankamai žino ir gina savo teises.

Socialinis dialogas yra tinkama priemonė reguliuoti pajamų nelygybę, kelti gyvenimo kokybę, užtikrinti socialinį teisingumą. Lietuva turi pasiekti tokį socialinio sąmoningumo lygį, kad vystytų tokias brandžias socialinio dialogo formas kaip finansinis darbuotojų dalyvavimas, kuomet ne tik pajamų paskirstymu suinteresuoti darbdaviai, bet ir darbuotojai dalyvautų pajamų paskirstyme. Socialinis dialogas turi plačiau apimti smulkų ir vidutinį verslą. Jį skatinsime jungtis į asociacijas, taip pat remsime profesinių sąjungų ir kitų darbuotojų organizacijų vystymąsi.

Vietos bendruomenės mieste ir kaime senose demokratinėse šalyse yra pasitikėjimo ir savitarpio pagalbos, pilietiškumo ir bendruomeniškumo mokykla.

Pilietinė visuomenė ir bendruomeniškumas turi ir skaitmeninę formą. Skatinsime *Pilietinės visuomenės 2.0* iniciatyvą, kuri padėtų nevyriausybinėms, pilietinės visuomenės organizacijoms ir vietos bendruomenėms naudoti skaitmenines technologijas, siekiant padidinti jų veiklos pasiekiamumą ir poveikį. Nevyriausybinės organizacijos turi būti plačiau įtraukiamos į viešųjų paslaugų teikimą.

Lietuvos regionų įvairovė yra mūsų turtas. Tačiau regionų Lietuva nėra suvokta kaip Lietuvos išskirtinumas ir privalumas. Regionų atotrūkis, nepaisant ES Sanglaudos politikos instrumentų, toliau išlieka. Pastaraisiais metais, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, bendrojo vidaus produkto, tenkančio vienam gyventojui, atotrūkis tarp Vilniaus ir kitų apskričių nesumažėjo – Vilniaus apskrityje šis rodiklis daugiau nei du kartus viršijo Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių ir Utenos apskričių rodiklius. Sostinės regione BVP, tenkantis vienam gyventojui, 1,8 karto viršijo Vidurio ir vakarų Lietuvos regiono lygį.

Regionuose daug aštriau jaučiama ir pajamų nelygybė. 2019 m. realias pajamas, mažesnes už skurdo rizikos ribą, mieste gavo 17,1 proc. gyventojų, o penkiuose didžiuosiuose miestuose – 14 proc., kituose miestuose – 22,1 proc., kaime – 27,9 proc. Lietuvos regionuose taip pat gilėja švietimo, sveikatos, kultūros ir kitų paslaugų neprieinamumas. Regionai sparčiai tuštėja, nes juose net Europos Sąjungos investicijos yra nukreiptos į takelių ir trinkelių klojimą, bet ne į darbo vietų kūrimą.

2017 metais parengta „Lietuvos regioninės politikos Baltoji knyga darniai ir tvariai plėtrai 2017-2030 metams“ yra biurokratinio atsirašinėjimo, politikos antiformulavimo ir antistrategijos pavyzdys. Joje pateikiami „popieriniai“ ir abstraktūs tikslai, kaip kad

Tęsinys 7 psl.

Politinė reklama apmokėta iš partijos „Lietuva – visų“ politinės kampanijos sąskaitos. Leido UAB „Dzūkų žinios“. Tiražas 1 000 vnt. Užs. / sąsk. Nr. DŽL Nr. 11771

II. Kur ir kaip reikia eiti?

Pradžia 5 psl.

„regioninės politikos tikslas – sudaryti oraus, aktyvaus, saugaus, sveiko ir patrauklaus gyvenimo ir darbo prielaidas visoje Lietuvoje".

Lietuvos regioninės politikos Baltoji knyga visiškai nėra pagrįsta įrodymais ir duomenimis. Norai ir fantazijos joje yra pateikiami tarsi esamos regioninės politikos dedamosios teigiant, kad atsakinga ir į ekonominę plėtrą orientuota savivalda, įtraukiantys, įgalinti ir kompetentingi regionai, suderintas viešųjų politikų regioninis matmuo ir koordinuota vietos, regionų ir valstybės plėtra yra Lietuvos regioninės politikos ramsčiai.

Jokios veiksmingos regionų sanglaudos politikos Lietuvoje nebėra. Regionų socialinis, ekonominis, kultūrinis vystymasis yra išbalansuotas. Be regionų dimensijos yra neįmanoma visaapimanti socialinė, švietimo, sveikatos, kultūros politika.

Lietuvai reikia naujos konkrečios regionų politikos. Ją reikia sukurti pirmiausia integruojant pačių Lietuvos regionų vizijas ir strategijas iš apačios. Joje reikia numatyti tokį Vidurio ir Vakarų Lietuvos regiono augimą, kuris leistų pasiekti bent jau 75 proc. BVP dalį, palyginti su šalies BVP (2018 metais ji tesiekė 58 proc.). ES Sanglaudos fondo investicijos regionuose pirmiausia turi būti nukreiptos į žmones ir senų bei naujų darbo vietų palaikymą ir kūrimą. Ne tik Vilnius nusipelnė gyventi gerai. Visa Lietuva turi gyventi gerai.

Naujos regionų politikos dedamąja bus ir šalies valdymo decentralizacija. Lietuva yra viena iš labiausiai centralizuotų valstybių visoje Europos Sąjungoje. Europos vietos savivaldos chartija įsakmiai teigia, kad „vietinės valdžios organai įstatymų nustatytose ribose turi teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimdamos pilną atsakomybę ir vadovaudamosi vietos gyventojų interesais". Mes įgyvendinsime valdžios decentralizaciją, kad žmonėms ir vietos bendruomenėms būtų suteiktos daug didesnės galimybės priimti sprendimus dėl jų pačių gyvenimo ir perspektyvų. Regionų lygmenyje turi atsirasti valdžios institucijos, kurios galėtų koordinuoti regioninės politikos formavimą ir įgyvendinimą.

Dėl valdymo centralizacijos Lietuvoje vietos savivaldos teisė tvarkyti ir valdyti pagrindinius viešuosius reikalus yra gerokai apribota. Vietos savivaldai taip pat trūksta finansinio savarankiškumo. Kartu su Lietuvos savivaldybių asociacija siūlysime iš esmės peržiūrėti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą, suteikiant daugiau teisių ir atsakomybių vietos savivaldai. Bendruomenėms turi būti suteikta įmanomai daugiau teisių prižiūrėti vietines paslaugas.

Sieksime stiprinti savivaldą suteikiant seniūnams ir seniūnijoms realias galias ir atsakomybes, taip pat peržiūrėti administracinį-teritorinį šalies suskirstymą, nes vidutinis savivaldybės gyventojų skaičius yra vienas didžiausių Europoje, taip pat savivaldybės pagal dydį yra labai netolygios. Strateginis tikslas – artinti savivaldą prie žmonių ir bendruomenių.

Regioninės politikos akiratyje turi būti ir Lietuvos kaimas. Taip gyventi negalima, kai pusė Europos Sąjungos paramos tenka vos 5 proc. kaimo ūkių. Žemės ūkyje ir kituose kaimo versluose, kaip ir bendrai Lietuvos ekonomikoje, atsisuksime į smulkųjį ir vidutinį verslą. Lietuvos kaimui bus numatytos atskiros ir konkrečios priemonės ekonominėms ir socialinėms nelygybėms mažinti.

Esminių mūsų sprendimų žemės ūkyje gairės yra platesnė Europos Sąjungos tiesioginių išmokų sklaida ir investicinės paramos prieinamumas visų kategorijų ūkiams, išmokų Lietuvos žemdirbiams suvienodinimas su ES lygiu, aukštesnės pridėtinės vertės kūrimas žemės ūkyje ir vietinio perdirbimo skatinimas, bioekonomikos plėtra ir trumpųjų maisto grandinių skatinimas, dirvožemio tausojimas ir žemės ūkio ekologizavimas, galiausiai tvarus žemės ūkio specialistų rengimas. Lietuvos kaimui reikia užtikrinti valstybės ir savivaldybių bendradarbiavimą, taip skatinant privačias investicijas į viešąją infrastruktūrą.

Suprasdami sudėtingą žemės ūkio ir kaimo būklę, siekdami iš esmės spręsti socialines, ekonomines, ekologines kaimo problemas, nacionalinę ilgalaikę žemės ūkio plėtros strategiją papildysime socialiai orientuota žaliąja ekonomika, prireikus tobulinsime galiojančius teisės aktus (parengsime naujus), kurių reikia šios strategijos priemonėms įgyvendinti, įvertinus klimato kaitos, pasaulio ekonomikos ir tarptautinių rinkų pokyčius.

Užtikrinsime racionalų žemės naudojimą, vis plačiau naudojant organinę žemdirbystę, mažinant mineralinių trąšų ir augalų apsaugos priemonių naudojimą. Efektyviau įgyvendinsime ekologinės žemdirbystės plėtros programą ir skatinsime efektyvų išteklių naudojimą ir remsime perėjimą prie klimato kaitai palankių mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose. Plačiau taikysime trąšas ir biologinius preparatus, gaunamus pagal žiedinės ekonomikos modelį, t. y. perdirbant Lietuvoje biologines atliekas ir kitas antrines žaliavas.

Besikeičiančio klimato sąlygomis, plėsime mokslinius tyrimus, kuriant ir diegiant inovatyvias tręšimo technologijas, atliekant nuolatinius mokslinius tyrimus sėklų, trąšų, biologinių preparatų adaptacijai ir kūrimui Lietuvos klimatinėmis sąlygomis. Augalų apsaugos produktai kovai su augalų ligomis, kenkėjais, piktžolėmis, trąšos, biologiniai preparatai galės būti registruoti Lietuvoje tik atlikus mokslinius tyrimus, įvertinant pavojų žmonių sveikatai, gyvūnams, aplinkai ir poveikį augalams. Ūkininkams suteiksime galimybes sėti įvairių rūšių žemės ūkio augalų sertifikuotą, Lietuvoje mokslininkų ištirtų ir registruotų veislių patikrintą sėklą. Bendrai skatinsime žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse.

Tiesioginių išmokų ir Lietuvos kaimo plėtros programoje prioritetą teiksime smulkiųjų ir vidutinių ūkių kūrimuisi ir esamų ūkių padėčiai gerinti. Sudarysime palankias ekonomines, mokestines sąlygas kooperatyvų plėtrai, o Lietuvos plėtros programoje prioritetą teiksime ūkininkams, ūkininkų kooperatyvams, gaminantiems aukštos pridėtinės vertės produktus.

Užtikrinant ilgalaikę konkurencingo žemės ir maisto ūkio plėtrą, skatinsime įvairesnę ekonominę veiklą kaime, bioenergetikos plėtrą, aplinką saugantį ir puoselėjantį ūkininkavimą. Stiprinsime visuomenės sveikatą ir vartotojų apsaugą, susijusią su maisto sauga ir kokybe, užtikrinant augalų ir gyvulių sveikatingumą.

Skatinsime ekonominėmis ir mokestinėmis priemonėmis trumpųjų maisto grandinių organizavimą šalyje. Sukursime instrumentus saugoti vidaus rinką nuo prastos kokybės, nelegaliai įvežamų žemės ūkio ir maisto produktų.

Sieksime atkurti, išsaugoti ir pagerinti nuo žemės ūkio ir miškininkystės priklausančias ekosistemas. Atnaujintas gerosios žemės ūkio praktikos kodeksas bus taikomas, siekiant mažinti neigiamą žemės ūkio poveikį vandens telkinių būklei, orui ir klimatui.

8. ŽALIA IR SAUGI LIETUVA

Žemės planetos ištekliai nėra begaliniai. Jiems turi būti taikomas taupaus ir sumanaus vartojimo principas.

Žalios Lietuvos nesukursime atskirai ir užsidarę sau ar savyje. Todėl remiame Europos žaliąjį kursą kaip naują Europos Sąjungos augimo strategiją ir jos siekius pertvarkyti ES į teisingą ir klestinčią visuomenę su efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika. Lietuva taip pat yra pajėgi pertvarkyti šalies ekonomiką ir visuomenę, kad būtų užtikrintas didesnis tvarumas.

Šių pokyčių atskaitos taškas nėra tik investicijos klimato kaitai ar ekologiškesnei ekonomikai vystyti. Ekologiškai sąmoningas elgesys yra svarbiausia šiuolaikinio asmens ir visuomenės gyvenimo dedamoji. Mes skatinsime viešąsias investicijas į klimato kaitos stabdymą, švarią žiedinę ekonomiką ir bendrai aplinkosaugą.

Lietuva turi padaryti daug namų darbų žaliojoje politikoje. Jos disfunkcijas geriausiai atspindi tai, kad Europos Komisija prieš Lietuvą pradėjo pažeidimų procedūrą dėl „Natura 2000" teritorijų steigimo vilkinimo. Plataus masto miškų kirtimai tęsiasi, o moratoriumas jų kirtimui neveikia. Saugomos teritorijos pamažu virsta nesaugomomis.

Atskiras žaliųjų sprendimų klausimas yra tvari, prieinama ir integruota transporto sistema, kuri pagrįsta principu, kad transportas yra svarbi viešoji paslauga. Peržiūrėsime viešojo transporto išlaidas, kad paskatintume transporto persiorientavimą į aplinkos tvarumą ir dekarbonizaciją.

Lietuvai yra itin svarbus energetinis nepriklausomumas. Jam sustiprinti yra būtinos investicijos į atsinaujinančius energetinius šaltinius. Strateginis tikslas yra didžiąją elektros energijos dalį išgauti iš atsinaujinančių šaltinių.

Kaip pažymima Europos žaliojo kurso strategijoje, kad „politika būtų veiksminga ir priimama, visų pirma reikia aktyvaus visuomenės dalyvavimo pertvarkoje ir pasitikėjimo ja". Lietuvos visuomenėje palaipsniui auga susirūpinimas žaliąja šalies ir pasaulio ateitimi. Bet tas rūpestis didėja itin palaipsniui. 2017 m. Europos socialiniame tyrime net 71 proc. apklaustųjų Lietuvoje teigė nė karto nesusimąstę dėl klimato kaitos. Tai buvo blogiausias rodiklis tarp 23 tyrime dalyvavusių šalių.

Politikos lygmenyje žalieji sprendimai turės apimti švarios energijos, pramonės, vartojimo, infrastruktūros, transporto, maisto, žemės ūkio, statybos, mokesčių ir socialinių išmokų politiką. Žaliasis kriterijus turi atsirasti vertinant visus viešuosius sprendimus. Tamprus Lietuvos bendradarbiavimas Europos Sąjungos mastu bus esminis sėkmingos žaliosios politikos veiksnys.

Nacionalinio saugumo ir užsienio politikoje pirmiausia turime aiškiai suvokti savo nacionalinius interesus. Pagal juos turime formuoti šių politikų strategijas. Kaip ir daugelyje kitų politikos sričių, taip ir čia trūksta aiškių prioritetų, o vietoje jų pasitenkinama reakcija į aplink vykstančius įvykius.

Nacionalinio saugumo ir užsienio politikoje svarbu tęstinumas ir prognozuojamumas. Per kelis dešimtmečius susiformavo trys šių politikų kryptys: a) geri santykiai su kaimynais, b) partnerystė Europos Sąjungoje, c) euroatlantinis bendradarbiavimas. Čia turi būti tęstinumas ir perimamumas.

Užsienio politikos formavimas neturi būti tik elitų reikalas. Visuomenės balsas kuriant užsienio politiką turi būti stipresnis nei yra dabar. Tam reikia plačiau naudoti svarstomosios demokratijos instrumentus.

Užsienio politika nėra tik dvišaliai ar daugiašaliai tarpvalstybiniai santykiai. Užsienio politikos dalis bus ne tik žaliosios Lietuvos strategija. Jos dalimi turi būti socialinės Lietuvos ir socialinės Europos kūrimas. Socialinis ramstis Europos Sąjungoje turi būti gerokai sustiprintas. Be jo gerovės valstybė Lietuvoje bus sunkiai pasiekiama. Lietuva turi turėti stiprų balsą Europos Sąjungoje keliant socialinės Europos prioritetą.

Toliau turi būti plėtojamas strateginis bendradarbiavimas su Lenkija ir Baltijos valstybėmis. Su Baltijos valstybėmis reikia mažiau konkurencijos ir daugiau partnerystės. Europos Sąjungoje turime gebėti tampriau bendradarbiauti su labiausiai panašiomis į Lietuvą šalimis. Lietuva turi surasti savo vietą ir globaliame pasaulyje. Jis nesibaigia Europa.

Globaliame pasaulyje savo santykius turime konstruoti pagal abipusės naudos principus. Bendradarbiavimas, o ne susipriešinimas yra naudingesnis ne tik visuomenės gyvenime, bet ir tarptautiniuose santykiuose.

Valstybės saugumas yra visų piliečių rūpestis. Saugi valstybė, kai joje kurti ir puoselėti vertybes siekia visi jos piliečiai. Saugumas turi būti kuriamas plėtojant atsakingų institucijų veiklą ir visų pirma keliant joje dirbančių asmenų kompetenciją, atsakomybę, motyvaciją, skaidrumą ir patriotiškumą. Būtina siekti, kad jaunimas noriai rinktųsi ir planuotų savo ateitį vidaus reikalų ir krašto apsaugos sistemų institucijose.

Nacionalinio saugumo ir užsienio politikos problemų negalima paversti rinkimų kampanijos šou ir „šokiais su kardais" apie nuvažiavusį traukinį. Juolab, kai tie garsiai rėkiantys yra gerokai patys kalti dėl atsiradusių problemų.

Politinė reklama apmokėta iš partijos „Lietuva – visų" politinės kampanijos sąskaitos. Leido UAB „Dzūkų žinios". Tiražas 1 000 vnt. Užs. / sąsk. Nr. DŽL Nr. 11771

III. Kodėl „LIETUVA – VISŲ“ yra geriausias 2020 metų pasirinkimas?

Šie LR Seimo rinkimai lems mūsų ateitį ne tik artimiausiems ketveriems metams. Jie gali būti kitokios Lietuvos pradžia. Laikas gyventi kitaip. Laikas nugalėti!

Mes esame nepartinių sąrašas, arba antipartinė partija, taip pat visuomeninių komitetų tęsinys 2020 metų LR Seimo rinkimuose. Mes pasirengę Lietuvai sugrąžinti atsakingą valdžią ir padorią politiką. Mūsų politika bus ne su oligarchiniu veidu, o politika su žmogišku veidu. Arba politika žmonių ir žmonėms. Mūsų politikos svarbiausias tikslas – plėtoti sąžiningą ir didesnės lygybės visuomenę. Mūsų programa nubrėžia esminius pokyčius, kurių Lietuvai reikia.

Mes sakome, kad ne tik Vilnius nusipelnė gyventi gerai, o visa Lietuva turi ir gali gyventi gerai. Tam reikia tinkamo pasirinkimo. Tas pasirinkimas yra Jūsų širdyse ir protuose. Tai pasirinkimas – tarp senos savanaudiškos ir keleto išrinktųjų politikos arba sąžiningos ir besirūpinančios dauguma Lietuvos žmonių politikos.

„LIETUVA – VISŲ“ yra geriausias Jūsų pasirinkimas. Šis pasirinkimas yra ne tik dėl Jūsų pačių, bet jis yra pasirinkimas dėl Jūsų vaikų ir anūkų, pasirinkimas dėl Jūsų ir mūsų visų dabarties ir ateities.

IV. Vienuolika svarbiausių mūsų įsipareigojimų, arba ką „LIETUVA – VISŲ“ padarys pirmiausia?

● **ŽMONIŲ VALDŽIA ir VALDŽIA ŽMONĖMS.** Piliečiai suteikia mandatą visoms valdžioms Lietuvoje. Piliečiai turi turėti teisę valdžiai atšaukti. Įtvirtinsime Seimo atšaukimo mechanizmą per referendumą.

● **NE – VALDŽIOS PRIVILEGIJOMS.** Atliksime visų politikų ir valdžios pareigūnų privilegijų reviziją, įskaitant visokeriopas pensijas ir rentas. Pradėsime nuo Seimo narių imuniteto panaikinimo, paliekant neliečiamumą tik už veiklą parlamente. Padoriai valdžiai nereikia privilegijų.

● **PILIEČIŲ TEISĖ PASIRINKTI POLITIKUS, O NE TIK PARTIJAS.** Sustiprinsime piliečių balsą per naują Seimo rinkimų sistemą, leidžiančią balsuoti už asmenis ir išlaikančią proporcinį mandatų dalybos principą.

● **TAIP – PROGRESINIAMS MOKESČIAMS.** Dėl didesnės pajamų lygybės ir sąžiningesnės ekonomikos susitarsime dėl tikrų progresinių pajamų mokesčių, o ne tenkinsimės jų imitacija.

● **EUROPIETIŠKOS NE TIK KAINOS, BET IR ŽMONIŲ ATLYGINIMAI.** Užtikrinsime teisę į sąžiningesnius ir teisingesnius atlyginimus ir socialines išmokas, kur minimalus ir vidutinis darbo užmokestis, taip pat socialinės apsaugos išlaidos pasiektų bent 80 proc. ES vidurkio iki 2025 metų. Tai būtų realus emigracijos stabdis.

● **EUROPIEČIO VERTA SENATVĖ.** Beveik 670 tūkstančių pensininkų turi teisę į orią europietišką senatvę. Išlaidos pensijoms turi augti nuo 7 iki 10 proc. nuo BVP ir pasiekti 80 proc. ES išlaidų vidurkį.

● **NE – „GYVULIŲ ŪKIO“ PAJAMŲ NELYGYBEI.** Sumažinsime pajamų nelygybę tarp 20 proc. turtingiausių ir 20 proc. neturtingiausių iki ne daugiau nei penkių kartų vietoje dabar esamų septynių kartų.

● **VAIKAMS IR JAUNIMUI – LYGIOS GYVENIMO STARTO GALIMYBĖS.** Iš jų svarbiausia – nepriklausomai nuo gyvenamos vietos ir turtinės padėties lygios galimybės siekti ir įgyti visų lygių išsilavinimą. Nuo 2021 m. įvesime nemokamas universitetines bakalauro studijas.

● **NEMOKAMA SVEIKATOS APSAUGA.** Valstybinės ir savivaldybių sveikatos priežiūros įstaigos privalo užtikrinti realiai nemokamą gydymą ir paslaugas.

● **NAUJA REGIONŲ POLITIKA.** Vykdysime naują regionų politiką iš apačios – ne tik Vilnius nusipelnė gyventi gerai. Naujas Europos Sąjungos investicijas regionuose atgręšime į žmones, o ne betoną.

● **POLITIKA SU ŽMOGIŠKU VEIDU.** Pakeisime politiką su oligarchiniu veidu į politiką su žmogišku veidu, arba į politiką žmonių ir žmonėms.

Piliečių mandatas atšaukti Seimą ir peržiūrėti politikų privilegijas

Mes, LIETUVA – VISŲ, 2020 metų LR Seimo rinkimų sąrašas, prašome Lietuvos žmonių pritarimo, kad po rinkimų nereikėtų daužyti Seimo langų, įtvirtinti viso LR Seimo atšaukimo mechanizmą per referendumą. Šiuo metu visuomenė neturi būdų kadencijos metu paveikti Seimo sprendimų, kurie gali prieštarauti viešajam interesui iš esmės. Mes siūlome suteikti teisę vienai dešimtajai rinkėjų daliai inicijuoti referendumą parlamentui atšaukti. Taip pat tokio referendumo inicijavimo teisę siūlysime suteikti ir Respublikos Prezidentui. Nuo 2009 m. teisę atšaukti parlamentą turi Latvijos piliečiai. Kad naujo LR Seimo dauguma privalėtų įteisinti piliečių teisę atšaukti Seimą, šios rinkimų kampanijos metu rengiame pilietinę akciją „Piliečių mandatas atšaukti Seimą ir peržiūrėti politikų privilegijas“.

Atėjo laikas peržiūrėti ir politikų privilegijas. Negali demokratinės šalies politikai bijoti susitikti su savo šalies piliečiais be juos supančių keliolikos apsauginių ar kasdien už mokesčių mokėtojų pinigus važinėtis po kelis šimtus kilometrų tuščiai. Atliksime visų šalies politikų ir valdžios pareigūnų privilegijų reviziją. Padoriai valdžiai nereikia perteklinių privilegijų.

Pasirašyti peticiją galite internetiniu adresu www.peticijos.lt.

Lietuva – visų. Sąrašo numeris 11

Politinė reklama apmokėta iš partijos „Lietuva – visų“ politinės kampanijos sąskaitos. Leido UAB „Dzūkų žinios“. Tiražas 1 000 vnt. Užs. / sąsk. Nr. DŽL Nr. 11771